

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ

ಲೇಖಕರು :

ಅನಂತ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಬಿ ಎ. (ಆನರ್ಸ್)

ಶಿಕ್ಷಕರು ಹಾಯಸ್ಕೂಲ ರೋಡು

೧೯೫೦

ಬೆಲೆ]

[೧೨ ಆಷ್ಠಾ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಮಹಾ ಪುರುಷರ ಜೀವನವನ್ನು ಮಹಾಸಾಗರಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಅಂಥವರ ಜೀವನವನ್ನು ಒಂದೆರಗು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವದು ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ೮೭ ಜನರ ಮುಖಂಡರೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಸಮಾಜಸುಧಾರಕರೂ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಇವೆಲ್ಲರ ಜೀವನ ಪರಿಚಯವು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಇವರ ಜೀವನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ವಾತಾವರಣದಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾ ಪುರುಷರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲ ಉತ್ಪನ್ನವಾದರೂ ಸಾಕು. ಇದಲ್ಲ ಕೆಲವರ ಜೀವನ ಪರಿಚಯಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆದಿರುವೆನು.

ಕನ್ನಡಿಗರು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಕಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಅನಂತ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಪ ರಿ ವಿ ಡಿ

ನಂ.	ವಿಷಯ	ಪುಟ
೧.	ರಾಜಾ ರಾಮಮೋಹನರಾಯ	೧
೨.	ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ	೪
೩.	ಸ್ವಾಮಿ ವಿನಯಭಂಡಾರ	೬
೪.	ಸುಧಾಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ	೭
೫.	ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಸನ ಸರಸ್ವತಿ	೮
೬.	ಗಾಂಧೀಜಿಯ ನೋಟ	೧೨
೭.	ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ	೧೩
೮.	ಫಿರೋಜಶಹ ಮೆಹತಾ	೧೫
೯.	ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ರಾಜಡೆ	೧೬
೧೦.	ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆ	೧೬
೧೧.	ಕುಡಿತ ರಮಾಬಾಯಿ	೧೮
೧೨.	ಬೋಕರವಾನ್ಯ ಟಿಳಕ	೧೮
೧೩.	ಲಾಲಾಲಜಸಕರಾಯ	೨೧
೧೪.	ಮೋತಿಲಾಲ ನೆಹರು	೨೩
೧೫.	ಚಿತ್ತರಂಜನದಾಸ	೨೪
೧೬.	ಜ್ಞಾನಿಬಿಕ್ಕಿಂಟಿ	೨೭
೧೭.	ಕುಡಿತ ಮದನಮೋಹನ ಮಾಲವೀಯ	೨೯
೧೮.	ಮೌಲಾನಾ ಮಹಮದ ಅಲಿ	೩೧
೧೯.	ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ	೩೧
೨೦.	ಪ್ರೊ. ಕರ್ವೆ	೩೪
೨೧.	ಅರಸಿಂದ ಫೋಜ ೧೮೭೨-೧೯೫೦	೩೪
೨೨.	ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ	೪೨
೨೩.	ಅಚಾರ್ಯ ಪ್ರಭುಚಂದ್ರ ರಾಯ	೪೭
೨೪.	ಸರ್ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು	೫೨

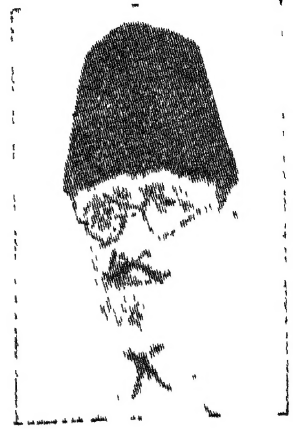
೨೫.	ಶ್ರೀ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು	೫೬
೨೬.	ಸರದಾರ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ	೬೦
೨೭.	ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯ	೬೪
೨೮.	ಮೌಲಾನಾ ಅಬುಲ್ ಕಲಾಂ ಆಝಾದ	೬೬
೨೯.	ಸರೋಜಿನಿದೇವಿ ನಾಯ್ಡು	೬೮
೩೦.	ಸುಭಾಷಚಂದ್ರ ಭೋಸ	೬೯
೩೧.	ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ	೭೧
೩೨.	ಸರ್ ಸಿ. ವಿ. ರಾಮನ್	೭೨
೩೩.	ಪಂಡಿತ ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರು	೭೩
೩೪.	ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪಂಡಿತ	೭೬
೩೫.	ರಂಗನಾಥ ದಿವಾಕರ	೭೬
೩೬.	ಡಾ. ಹರ್ಡಿಶಕರ	೭೭
೩೭.	ಕೆ. ಎಮ್. ಮುನ್ಶಿ	೭೮
೩೮.	ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ	೮೦
೩೯.	ವಿಠ್ಠಲಭಾಯಿ ಪಟೇಲ	೮೨
೪೦.	ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಟ ಕೇಳಕರ	೮೫
೪೧.	ಶುಷಾರಕಾಂತಿ ಘೋಷ....	೮೭
೪೨.	ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ	೮೮

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಶ್ರೀ ಎಮ್. ಜಿ. ಶಾಲೇಕರ ಇವರು ಧಾರವಾಡ ವಸಂತ ಮುದ್ರಣಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಸ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಇವರು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಸ್ಟೇಶನ್ ರೋಡ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ಬುಕ್ ಡಿಪೋದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದರು.

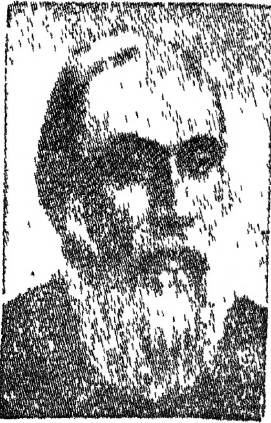
ಶ್ರೀ ಮಹಮ್ಮದ್ ಅಲಿ

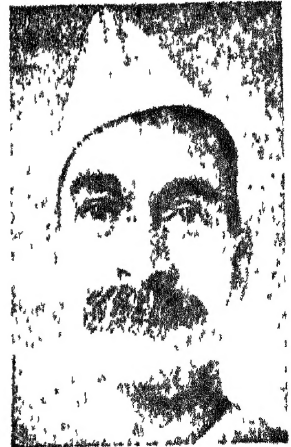
ಶ್ರೀ ಅಬುಲ್ ಕಲಾಂ
ಅಜಾದ

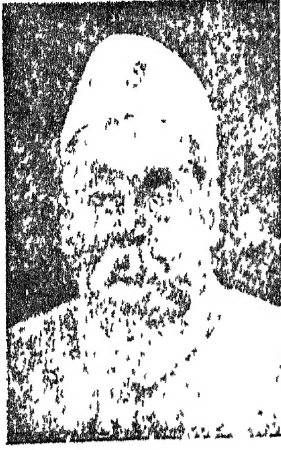
ಶ್ರೀಮತಿ ಅನಿಬೆಝೆಂಟೆ

ಶ್ರೀ ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ
ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ

ಶ್ರೀ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ

ಶ್ರೀ ಲಾಲಾ ಲಜಪತರಾಯ

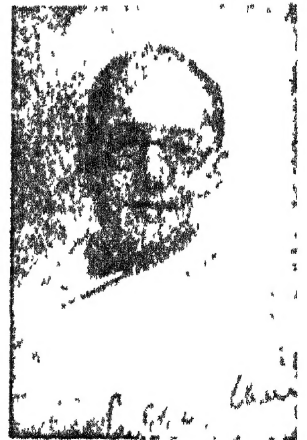
ಶ್ರೀ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ

ಶ್ರೀಮತಿ ಸರೋಜಿನಿ
ನಾಯಡು

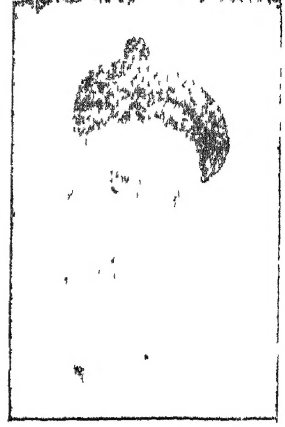
ಶ್ರೀ ಚಿತ್ತರಂಜನ ದಾಸ

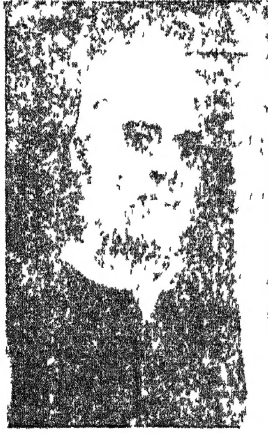
ಶ್ರೀ ಸುಭಾಸಚಂದ್ರ ಬೋಸ

ಶ್ರೀ ದಾದಾಭಾಯಿ
ನವರೋಜಿ

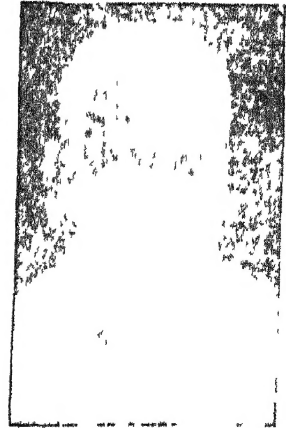
ಶ್ರೀ ಜಾಳಗಂಗಾಧರ
ಟೀಕ

ಶ್ರೀ ಜವಾಹರಲಾಲ
ನೆಹರು

ಶ್ರೀ ಮದನಮೋಹನ
ಮಾಲವೀಯ

ಶ್ರೀ ಮೋತೀಲಾಲ್
ನೆಹರು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಪುರುಷರು

ರಾಜಾ ರಾಮಮೋಹನರಾಯ

೧೮೧೧ರಲ್ಲಿ ರಾಮಮೋಹನರಾಯನ ಅಣ್ಣನು ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಸತಿ ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವನ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಚಿತೆಯನ್ನೇರಿದಳು. ಅದರೂ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ತಡಕೊಳ್ಳುವದು ಅವಳಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಚಿತೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಕ್ರೂರ ಜನರು ಗಲಗಲಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ಅವಳು ಚಿತೆಯಿಂದ ದೂರಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿದರು ! ಜೀವಂತ ಸುಡುವ ಪದ್ಧತಿ ! ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಸುಡುವದನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಾರಿರಿ. ಮೊದಲು ಹೆಂಗಸರು ಆತ್ಮಸಂತೋಷದಿಂದ ಚಿತೆಯನ್ನೇರಿ ಸತಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಬೆಳೆದು ಪತಿಯ ಕೂಡ ಹೆಂಡತಿಯು ಸತಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಾಯಿತು. ಸತಿ ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪದವಳನ್ನು ಜನರು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ನೂಕುತ್ತಿದ್ದರು ! ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಸುಡುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ರೂರ ಕೃತ್ಯ ಯಾವದಿರುವದು? ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ನೂಕಿ ಸುಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮಮೋಹನರಾಯರಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಈ ರಾಕ್ಷಸೀ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ವೃತ್ತಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಸತಿ ಹೋಗುವದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿಯನ್ನೇ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಸರಕಾರವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಆಂದೋಲನವನ್ನೇ ಹೂಡಿದನು. ಸರಕಾರವು ರಾಜಾರಾಮಮೋಹ

ನರಾಯಣ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಸತಿ ಹೋಗುವದಾಗಲೀ ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಾಗಲೀ ಅರಾಧನೆಂದು ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತು. ರಾಜಾರಾಮಮೋಹನರಾಯರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹಿಂದೂ ವಿಧವೆಯು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವಂತಾಯಿತು.

೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮಮೋಹನರಾಯರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಅವರು ಪಾರ್ಸಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದರಾಗಿದ್ದರು ಅವನು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಬೇರೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಗ್ರೀಕ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ 'ಬಾಯಬಲ್' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ಇವನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡನು ರಾಮಮೋಹನರಾಯನು ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಯಾದರೂ ಧರ್ಮಾಂಧನಲ್ಲ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನು. ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ನಮಗೆ ಲಾಭವಿದೆಯೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಸ್ವತಃ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತು, ಜನರಿಗೆ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದನು. ಇವನು ತೆಗೆದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದೇವೇಂದ್ರನಾಥ ತಾಕೂರರು ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತರು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನವು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಅವನು ನಂಬಿದ್ದನು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಜಮನಿಯಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮಲ್ಲರರು ರಾಮಮೋಹನರಾಯನನ್ನು ಕಂಡು 'ವೇದಗಳೇ ಇವನ ರೂಪದಿಂದ ನನ್ನ ಭಿಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದಿವೆ' ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಹಳೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದನು. ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಪರಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದನು. ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮಮೋಹನನು ಅಮರನಾಗಿರುವನು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು ಯಾವ ಶಾಲೆಗೂ ಹೋಗಿ ನಿದ್ರೆ ಕಲಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಓದು ಬರೆಯಲು ಕಲಿತರು ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು ಚುರಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕಥೆಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವಾಗ ಎಂದೂ ಅಹಂಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಪರಮಹಂಸರು ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗಲೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಒಲವುಳ್ಳವರು. ಭಜನೆ, ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ ದೇವತೆಗಳ ಕಥೆಗಳು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರು ೪ ವರ್ಷದವರಾದ ಬಳಿಕ ಅವರ ತಾಯಿಯು ಅವರ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದಳು ಗದಾಧರನು ೨೪ ವರ್ಷದವನು, ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ೫ ವರ್ಷದವಳು ಅದರೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಲಕ್ಷ್ಯವು ವಿಷಯ ಸುಖಗಳ ಕಡೆಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ತಾಯಿಯ ಆಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಲಗ್ನವಾದರು. ಅವರ ಪೂಜೆ, ಭಜನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರು ಗದಾಧರನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿರುವುದು ಎಂದೆನ್ನ ತೊಡಗಿದರು. ಕಡೆಗೆ ಡಾಕ್ಟರರು ಗದಾಧರನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇವನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವನು ಹೀಗಾಗಿರುವನೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಜನರು ರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಹುಚ್ಚರೆಂದು ಕರೆದರೂ ಅವರ ಭಕ್ತಿ, ಆತ್ಮತೇಜಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಅವರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ಅವರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಕಾಣತೊಡಗಿದರು. ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಉಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬರತೊಡಗಿದರು. ಇವರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಿದ್ದರೂ ಇವರು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಾಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರೆಂದೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಅವರ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಮಥುರಾನಾಥನು ರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ವೇಶ್ಯೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗಿಸಿದನು. ವೇಶ್ಯೆಯು ರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ನೋಡಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು

ತಾಳಿ ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದಗಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗಾನ, ನರ್ತನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಮೋಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಆತ್ಮಸಂಯಮವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧರೆಂದು ಕರೆದು, ಅವರ ಗೊಡವೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಶಾರದಾಮಣಿಯವರು ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಕಾಲನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು 'ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ತೋರುವೆನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ 'ದೇವತೆಯಂತೆ' ಎಂದು ಅವರು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು.

ಧನದ ಮೋಹವಿದ್ದವರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆಯಾಗಲಾರದೆಂದು ಅವರು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂಗಾರವನ್ನೂ ಮಣ್ಣನ್ನೂ ಅವರು ಸಮಾನವಾಗಿಯೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು! ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸದಾಚಾರಿಗಳಾಗಲು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿಯೆ ಕೆಟ್ಟ ಆಶೆಗಳನ್ನು ನಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಮಕ್ಕಳ ಆಶೆಗಾಗಿಯೂ, ಧನದ ಆಶೆಗಾಗಿಯೂ ತಮ್ಮ ಹತ್ತರ ಬರುವವರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಕಾಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡಿರೆಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು 'ಪರಮಹಂಸರು ರಾಮ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣನ ಅವತಾರ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ

ಇವರು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರು ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನು ಕಂಡು ಮೊದಲಸಲವೇ ಉಪದೇಶ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಕಂಠವಿತ್ತು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು ಅವರಿಗೆ ಹಾಡಲು ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಹಾಡುವದನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಬಳಿಕ ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರು. ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಜಗತ್ತಿನ ತುಂಬ ಸಂಚರಿಸಿ ಅರ್ಯಭರ್ಮದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿದರು.

ವಿವೇಕಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ೧೮೮೨ರಲ್ಲಿ ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ಬುದ್ಧಿ ಬಹಳ ಚುರುಕಾದುದರಿಂದ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೇಗನೇ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಬಿ. ಎ ಪಾಸಾದಾಗ ೨೦ ವರ್ಷದವರಿದ್ದರು. ತಂದೆಯವರಂತೆಯೇ ಇವರೂ ವಕೀಲರಾಗಿ ಹಣ ಗಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇವರ ಒಲವು ಬೇರೆಕಡೆಗಿತ್ತು. ಇವರು ಸತ್ಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಯೋಚನಾಪರರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವರನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದರು. ಕಂಡಕಂಡವರನ್ನು 'ದೇವರು ಎಲ್ಲಿರುವನು?' ಎಂದು ಕೇಳತೊಡಗಿದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರನ್ನು 'ದೇವರನ್ನು ನೋಡು ಕಂಡಿರುವಿರಾ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಪರಮಹಂಸರು ತಾವು ಕಂಡಿರುವದಾಗಿಯೂ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ದೇವರನ್ನು ಶೋಧಿಸುವದಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಪರಮಹಂಸರಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನದ ತುಂಬ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಹೋದಕಡೆಗೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವೇ ಗೆಲ್ಲುವದೆಂತಲೂ, ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ ಎಂತಲೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ಅಗಿನ ದಿವಾಣರಾಗಿದ್ದ ಕೆ. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತಿಥಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಅವರು ಜಾತಿ ಭೇದವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಭಕ್ತರ ಮನೆಗೆ ಉಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಡವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದೇ ಸತ್ಯದ ಆರಾಧನೆಯೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರು ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ವಿವೇಕಾನಂದರು ವಿನಯದಿಂದ 'ನಾನು ಹಣ ಬೇಕಾದಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಈಗ ನನಗೆ ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದವನು ಹಣ, ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

೧೮೯೩ ರಲ್ಲಿ ಚೆಕ್ಕಾಗೋಡಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಪರಿಸ್ಪರ್ಶ ಕೂಡಿತ್ತು, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಮೀ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಚೆಕ್ಕಾಗೋಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಚೆಕ್ಕಾಗೋಡಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿರುವ ಪರಿಸ್ಪರ್ಶ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದು ದಿಂದ ಅವರು ಆಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾ

ಯಿತು. ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಅವರು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತದ ಮೇಲೆ ಭಾಷಣ ಸುರುವು ಮಾಡಿದರು. ಅಮೇರಿಕೆಯವರು ಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಕರಿಯ ವರ್ಣದವನೆಂದು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅಮೇರಿಕನ್ನರ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮರುಗಿದರು.

ಚಿಕಾಗೋದಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ತು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಬಳಿಕ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಪರಧರ್ಮವನ್ನು ಹಳೆಯ ಹತ್ತಿದರು. ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳಹತ್ತಿದರು. ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣವನ್ನು ಸುರುವು ಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವರು 'ಅಮೇರಿಕನ್ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರೇ' ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ಸಭಾಸದರೂ ಚಪ್ಪಾಳೆಹಾಕಿದರು. ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ 'ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ತತ್ವಗಳು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವವು ಮಾರ್ಗಗಳು ಭಿನ್ನವಾದರೂ ಗುರಿಯು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವದು. ಎಲ್ಲ ನದಿಗಳೂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿ ಒಂದುಗೂಡುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳು ಪರ ಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವವು' ಎಂದು ಸಾರಿದರು. ಈ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಮೇರಿಕನ್ನರ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದವು. ಅವರು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಂತೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅಮೇರಿಕಾ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ಆರ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.

ಸ್ವಾಮಿ ರಾಮತೀರ್ಥ

ಸ್ವಾಮೀ ರಾಮತೀರ್ಥರು ೧೮೬೩ರಲ್ಲಿ ಮುರಲೀವಾಲಾ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಬಡತನದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಳೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಬಿ. ಎ. ಮತ್ತು ಎಂ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ಪರ

ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾದರು. ಇವರು ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗಿನಿಂದಲೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಒಲವುಳ್ಳವರಾದರು. ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಲಾಹೋರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಗಣಿತದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದರು. ಆದರೂ ಇವರ ಮನಸ್ಸು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ ನಿವೇಶಾನಂದರು ಲಾಹೋರಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಅಮೋಘ ವಾಣಿಯಿಂದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಉಪನ್ಯಾಸವಿತ್ತರು. ರಾಮ ತೀರ್ಥರ ಮನಸ್ಸು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಡೆದರು. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಅಮೇರಿಕಾ, ಜಪಾನ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಹಿಂದೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದರು. ರಾಮ ತೀರ್ಥರು ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಓದಿದ್ದನ್ನು ಅಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಶರುವದೇ ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು ಅವರು ಸಾರಿರುವರು.

ಪಂಡಿತ ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ

ಪಂಡಿತ ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರರು ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ೧೮೨೦ ರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಂಗಸರು ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರರು ಬಹಳ ದುಡಿದರು. ಹೆಂಗಸರ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಬಹು ಕಠೋರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದರು. ಹೆಂಗಸರಿಗೂ ಗಂಡಸರಷ್ಟೇ ನ್ಯಾಯ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಣಗಾಡಿದರು. ಇವರು ಬ್ರಹ್ಮೋ ಸಮಾಜವೆಂಬ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು.

ಈ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯಶೀಲರೆಂತಲೂ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬನು ಬಹಳ ಕಿಮ್ಮತ್ತಿನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು

ಕೊಂಡು ರೇಲು ಗಾಡಿಯಿಂದ ಇಳಿದನು. ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕೈ ಚೀಲವಿತ್ತು. ಅವನು ರೇಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣದ ತುಂಬ ಆಡ್ಡಾಡಿ ' ಕೂಲೀ ' ' ಕೂಲೀ ' ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಕೂಲಿಯವರ ಯಾರೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಅದೇ ಗಾಡಿಯಿಂದಿಳಿದ ಈಶ್ವರಪ್ಪ ದ್ರವ್ಯವಿಧ್ಯಾಸಾಗರರು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ತಾವು ಅವನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗೂ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಚೀಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅವನು ಕೂಲಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಡವೆಂದು ಅವರು ಕೂಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಅದೇ ಊರಲ್ಲಿ ಆ ಹೊತ್ತು ಸಂಜೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಭೆ ನೆರೆದಿತ್ತು. ಜನರೆಲ್ಲರೂ ವಿಧ್ಯಾಸಾಗರರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಧ್ಯಾಸಾಗರರ ಮೇಲೆ ಚೀಲವನ್ನು ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂಥ ತರುಣನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆ ಸಭೆಗಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆ ತರುಣನು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ನುಚುನುಚು ವಿಧ್ಯಾಸಾಗರರ ಮುಖ ಕೇಳಿದನು. ಈ ಮಹಾ ವಿಧ್ವಂಸರು ೧೯೧೧ರಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದರು.

ಸ್ವಾಮೀ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ

ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿವಸ ಮೂಲ ಶಂಕರನು ಶಿವನ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋದನು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡದೆ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇವರ ತಂದೆಯವರು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ತಂದೆಯವರು ಶಿವನ ಮುಂದೆ ತೂಕಡಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೂಲ ಶಂಕರನು ದೇವರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ವೇದದಲ್ಲಿಯ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನು ತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇಲಿಗಳು ಶಿವನ ಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಏನೂ ಸಪ್ತಳವಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದವು. ಶಂಕರನ ಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಇಲಿಗಳು ಓಡಾಡಿದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ

ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಂದೆಗೆ ಕೇಳಿದನು ತಂದೆಯು ಸಮಾಧಾನಕಾರಕ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಅಂದಿ ನಿಂತ ಮೂಲ ಶಂಕರನಿಗೆ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯಮೇಲಿನ ವಿಶ್ವಾಸವು ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಶಂಕರನ ಸೋದರಿಯು ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು ಇವರ ಕಕ್ಕನೂ ತೀರಿ ಕೊಂಡನು. ಹುಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಜೀವನವು ನಶ್ವರ ವಾದದ್ದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸತೊಡಗಿತು. ಅಜ್ಞಾನವೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವೆಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡನು. ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದಕ್ಕೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು ಅದಕ್ಕೆ ಇವನ ತಂದೆಯವರು ಒಪ್ಪದೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಓದಲು ಕಳಿ ಸಿದರು. ಮೂಲ ಶಂಕರನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದನು. ಇವರ ತಂದೆಯವರು ಇವನ ಮದುವೆಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಮೂಲ ಶಂಕರನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಇಚ್ಛೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿ ಹೋದನು.

ಮೂಲ ಶಂಕರನು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ಸನ್ಯಾಸಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರತೊಡಗಿದನು. ಕಾರ್ತಿಕದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಪುರದಲ್ಲಿ ವರ್ಷ ಕ್ರೋಮೈ ಜಾತ್ರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂಲಶಂಕರನು ಆ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದನು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ ತಂದೆಯ ಮಿತ್ರ ನೊಬ್ಬನು ಇವನಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದನು. ಅವನು ಮೂಲಶಂಕರನನ್ನು ಬಹಳ ಬೈದನು. ಮೂಲಶಂಕರನ ತಂದೆಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದನು. ಮೂಲಶಂಕರನ ತಂದೆಯಾದ ಅಂಬಾಶಂಕರನು ತೀವ್ರವೇ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದು ಮಗನನ್ನು ಕಂಡನು. ಮಗನು ತೊಟ್ಟಿರುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಅವನ ಅರಿವೆ ಗಳನ್ನು ಹರಿದೊಗೆದು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು.

ಮನೆಗೆ ಬಂದಬಳಿಕ ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನು ಕಾಯುವದಕ್ಕೆ ಸೇವಕ ರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಮನೆಯಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಪಾರಾಗಬೇಕು ಎಂದು

ಯಾವಾಗಲೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ಸೇವಕರು ಮಲಗಿಕೊಂಡ ಹೊತ್ತನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಮನೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೋದನು. ಸೇವಕರೂ ತಂದೆಯೂ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಾಡಿದರೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ ಶಂಕರನು ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವಿತ್ತು. ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ವರೆಗೆ ಇದ್ದನು. ಇವನು ತೀರ ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ಣಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯವರು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಮುಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಒಬ್ಬ ಮರಾಠಿಯ ಪಂಡಿತನು ಇವನನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇವನಿಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಮೂಲ ಶಂಕರನು ಸ್ವಾಮಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯಾದನು. ಆಗ ಇವನ ವಯಸ್ಸು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು. ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡಿದರು. ಒಮ್ಮೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ಕರಡಿಯು ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದಿತು. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಕೊಂಡರು. ಕರಡಿಯು ಅಪಾಯ ಮಾಡದೆ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು.

ಮಥುರಾದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿದ್ದರು. ಮೈಲಿ ಬೇನೆಯಿಂದ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರೆಂದು ಇವರು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ವೇದವನ್ನು ಕಲಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ವೇಳೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಮಥುರಾಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಮಥುರಾದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿನ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯವರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋಸಾರೆ ಹೊಡೆತ ಬಿದ್ದವು. ಹಿಂದುಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮರೆತಿರುವರು. ಅವರು ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವರು. ಅವರ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡು ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯವರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ಗುರುಗಳ ಆಪ್ತನೇ

ಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯವರು ಮಥುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದರು

ಅಲಹಾಬಾದದಲ್ಲಿ ಕುಂಭ ಮೇಳ ನೆರೆದಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು

ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರಿಯರಾದ ಪಂಡಿತರು ಇವರಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರು. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಭೆ ಕೂಡಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಹೆದರಲಿಲ್ಲ ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದರು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ಸಮಾಜ ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯವರು ಪಂಜಾಬ ಮತ್ತು ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನರು ಆರ್ಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ರಜಪೂತಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಇವರಿಗೆ ಬಹಳ ಬೆಂಬಲ ದೊರೆಯಿತು ರಾಜಮಹಾರಾಜರು ಒಳ್ಳೆ ವೈಭವದಿಂದ ಇವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು ಆಮೇಲೆ ಜೋಧಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಮಹಾರಾಜನು ಕೆಟ್ಟ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯವರು ಅವನ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಬರುವರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ಮಹಾರಾಜನೇ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಹೋದನು. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಮಹಾರಾಜನು ಒಬ್ಬಳ ಸಂಗದಿಂದ ದುರ್ನಡತೆಗಳಿದ್ದನು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಅವನು ಅವಳ ಸಂಗ ಬಿಟ್ಟನು. ಅವಳು ರೋಚಿಗೆದ್ದು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಗೆ ವಿನಯ ಹಾಕಿದಳು.

ದಾದಾಭಾಯಿ ನವರೋಜಿ

ಇವರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಪಿತಾಮಹರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು. ಭಾರತವೆಲ್ಲವೂ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಬ್ರಿಟಿಶರ ಆಳಿಕೆಯನ್ನು ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ಪಾಶವೆಂದು ಅರಿಯದೆ ಮಲಗಿರುವಾಗ, ಬ್ರಿಟಿಶರ ಕುಹಕ ನೀತಿಯನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮದ್ದೆಂದು ಸಾರಿದವರಲ್ಲಿ ಇವರು ಮೊದಲಿಗರು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಶರೇ ಕಾರಣರೆಂತಲೂ ಅವರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದ ಹೊರತು ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಧಾರಿಸಲಾರದೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದರು. 'ನಾವು ಭಾರತೀಯರು; ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರವು ನಮ್ಮದು' ಎಂದು ಘೋಷಣೆಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು.

ದಾದಾಭಾಯಿ ನವರೋಜಿಯವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೇಮವಿತ್ತು. 'ನನ್ನ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೇ ಕಾರಣಳು' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವರು ಇವರಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಪ್ರೇಮದಂತೆಯೇ ದೇಶದ ಮೇಲೆಯೂ ಅಧಿಕವಾದ ಪ್ರೇಮವಿತ್ತು.

ದಾದಾಭಾಯಿಯವರು ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುವರ್ಣ ಪದಕವನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಪಡೆದರು. ೧೮೫೪ ರಲ್ಲಿ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದರು ಆದರೆ ಇವರು ಬಹಳ ದಿನಸ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದೆ ೧೮೬೭ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹದ್ದಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಮಾ ಕಂಪನಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ಕೆ ಹೋದಬಳಿಕೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಆಂಗ್ಲರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ ಭಾವನೆ ಇರುವದೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಆಂಗ್ಲರಿಗೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತ್ತರು ಕೆಲವು ದಿನಸ ಲಂಡನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗುಜರಾಧೀ ಭಾಷೆಯು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಯರ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪನ್ನವು ೨೦ ರೂ. ಇರುವದೆಂದು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು! ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕರಗಲು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವವೆಂದು ಪಾರ್ಲಮೆಂಟಿನಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಮೀಟಿಯ

ಮುಂದೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಿದರು. ಇವರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿಗೆ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಬಂದರು. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನೌಕಾಪಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ -ಧಿಕಾರದ ಸ್ಥಳಗಳು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

‘ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಕಾದಿರಿ, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದರೆ ಬ್ರಿಟಿಶರು ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಹೂಡಿರಿ ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು.

ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ

ಸುರೇಂದ್ರನಾಥರ ಛಾಪಣಗಳು ಇವರ ದೇಶಪ್ರೇಮದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುವವು ಇವರಂಥ ವಾಗ್ಮಿಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೀರ ಅಲ್ಪ ಜನರಾಗಿರುವರು.

ಸುರೇಂದ್ರನಾಥರು ಕಲಿಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ೧೮೪೮ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅಂಗ್ಲೊ ಇಂಡಿಯನ್‌ರಿಗಾಗಿದ್ದ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸೇರಿ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್‌ನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಬಿ. ಎ. ಪಾಸ್‌ನಾಗಿ ೪೪೪ ಸಿ. ಎಸ್. ಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು ಅಸಾಮದಲ್ಲಿ ಸಿಲ್ವೆಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರರಾಗಿದ್ದಾಗ ಸರಕಾರವು ಇವರ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪು ಆರೋಪವನ್ನು ಹೊರಸಿತು ಸುರೇಂದ್ರನಾಥರು ಸಿಟ್ಟು ಬಿಂಕಿಯಾಗಿ ತಪ್ಪು ಮೇಲಿನ ಆರೋಪದ ವಿಚಾರವು ಬಹುಬಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಸರಕಾರವು ಇವರ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಗುಪ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಮಿಟಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿದರು. ಕಮಿಟಿಗಳು ಸುರೇಂದ್ರನಾಥರು ತಪ್ಪುಗಾರರೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಆರ್ದ್ ಪೆನಶನ್ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿತು ನ್ಯಾಯದೊರಕಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸುರೇಂದ್ರನಾಥರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಆದರೆ ಕುಟಿಲ ನೀತಿಜ್ಞರಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಇವರಿಗೆ ನ್ಯಾಯದಾನವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು ಸುರೇಂದ್ರನಾಥರು ಇಂಗ್ಲಿಷ ಸರಕಾರವು ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರುವದೆಂದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಲಾರ್ಡ್ ಲಿಟನ್‌ನು ವೃತ್ತಪತ್ರಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹರಣಮಾಡಿದನು. ಸುರೇಂದ್ರನಾಥರು ಈ ಕಾಯಿದೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಹೂಡಿದರು. ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ನಿಷೇಧಾತ್ಮಕ ಸಭೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದರು ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಲಾರ್ಡ್ ರಿಪನ್‌ನ ಅಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮರಳಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆಯಿತು.

೧೮೭೬ ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸರಕಾರೀ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಇವರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಒಂದು ಹೊಸ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇವರು ತೆಗೆದ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಯಿತು.

ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ನವಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದರು. ಸರಕಾರವು ಇವರು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ತೀರ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ಟೀಕೆ ಬರೆದಿರುವರೆಂತಲೂ ಅದರಿಂದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಅಪಮಾನವಾಯಿತೆಂದೂ ಬಗೆದು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಸಾಧಾ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೊಂದು ಶಿಕ್ಷೆ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿಬಂದುದು ಇದೇ ಮೊದಲು 'ಬಂಗಾಳೀ' ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಇವರು ಮಾಡಿದ ಸೇವೆಯು ಅಮೋಘವಾದುದು ಇವರು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪತ್ರಿಕಾ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು.

೧೮೯೫ ರಲ್ಲಿ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಕಲಕತ್ತಾ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್‌ದ ಸಭಾಸದರಾಗಿ ಜನತಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಪರಂಪರಾಪ್ರಿಯರಲ್ಲ ! ಪರಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ಒಳ್ಳೇ ಗುಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲು ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೨೫ ರಲ್ಲಿ ಇವರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು.

ಫಿರೋಜಶಹಾ ಮೆಹತಾ

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಧೈಯ ಘೋರಣಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮೆಹತಾರವರು ಬಹಳ ದುಡಿದಿರುವರು, ಇವರು ೧೮೪೫ ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ೧೮೬೪ ರಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎ. ಪದವಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇವರಿಗೆ ದಾದಾಭಾಯಿ ಯವರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಅವರ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಇವರ ಒಲವು ದೇಶಸೇವೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿಯಿತು. ಲಂಡನದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಲಂಡನ ಲಿಟರರಿ ಸೊಸಾಯಿಟಿ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ೧೮೬೯ ರಲ್ಲಿ ನವರೋಜಿಯವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ೨೦,೦೦೦ ರೂ. ಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದರು. ಇವರಿಗೆ ಮುಂಬಯಿ ಪಟ್ಟಣದ ಅನಭಿಷಕ್ತ ರಾಜರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಸತತವಾಗಿ ೩೫ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಮುಂಬಯಿ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್‌ದ ಸಭಾಸದರಾಗಿದ್ದರು. ಮೂರು ಸಲ ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಿನೇಟ ಹಾಗೂ ಸಿಂಡಿಕೇಟಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಮೊದಲನೇ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಮುಂಬಯಿ ಕ್ರಾನಿಕಲ್ ಸತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು ೧೮೯೦ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಇವರ ಕಾಯಿದೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವು ಅಗಾಧವಾದದ್ದು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಫಿರೋಜಶಹಾ ಮೆಹತಾರವರು ಸಿಂಹದಂತೆ ಘರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂತಲೂ, ಕಾಯಿದೆಯೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿ ತೆಂತಲೂ ಬರೆದಿರುವರು. ಮೆಹತಾರವರು ಮಂದಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಇವರ ತ್ಯಾಗ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಕಾರ್ಯಕುಶಲತೆ, ವಾರ್ತಾಚಾರ್ಯಗಳು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದವುಗಳು.

ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ರಾನಡೆ

ಇವರು ಸರಕಾರೀ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾನು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರನಾದರೂ ತನಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವೆಂಬೆಂದು ಇವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಇವರು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಯಿದೆ ಪಂಡಿತರು ಮುಂಬಯಿ ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಮಂದಪಕ್ಷದವರು. ಮೊದಲನೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೆಣಗಾಡಿದರು. ಗೋಖಲೆ ಮುಂತಾದ ತರುಣರನ್ನು ಸುರಿದುಂಬಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಣಿಮಾಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಉನ್ನತಿಯಾಗುವದಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಇವರು ಮನಗಂಡಿದ್ದರು.

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆ

ಗೋಖಲೆಯವರು ರಾನಡೆಯವರ ಶಿಷ್ಯರು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ರಾಜಕೀಯ ಗುರುಗಳು. ಇವರು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಣಿತ, ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು. ಪುಣೆಯ ಗ್ಯಾಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾದರು. ಇವರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಫರ್ಗ್ಯೂಸನ್ ಕಾಲೇಜು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಗಣಿತದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದರು. ಇವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗುವದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಇವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಳವೂ ದೊರೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಗೋಖಲೆಯವರು ತಾವು ಕಟ್ಟಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಕೇವಲ ೭೦ ರೂ. ಸಗೌರವ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಅವರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆಯ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ವಯಸ್ಸಿನ ೨೭ ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಫೆಲೋಗಳಾದರು. ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಫೆಲೋಗಳಾದವರು ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಮೊದಲಿಗರು. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರುವವರು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ರಾಜನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ

ಪಾರಂಗತರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ರಾನಡಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ರಾನಡಿಯವರ ದೇಶಿಕೆಯಂತೆ ಇವರು ರಾಜನೀತಿ, ಇತಿಹಾಸ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾದರು. ೧೮೮೬ ರಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದರು ಡೆಕ್ಕನ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಸೊಸಾಯಿಟಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು 'ಸುಧಾರಕ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಅಗಾಧವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಬೆರಗಾದರು.

೧೯೦೫ ರಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಯ ಕೌನ್ಸಿಲ್ಲಿನ ಸಭಾಸದರಾದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಎದುರಾಳಿಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದಾಜ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಜೀವ ಹೋದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಉಪ್ಪಿನ ಮೇಲಿನ ಕರವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದರು. ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಸಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೂ ಗೋಖಲೆಯವರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ೧೯೦೫ ರಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಕರ್ತುನನ ಅಳಿಕೆಯನ್ನು ಔರಂಗಜೇಬನ ಅಳಿಕೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವರು. ಇವರು ಮಂಜಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರೂ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೂಡುವದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರಿದರು.

೧೯೦೫ ರಲ್ಲಿ 'ಭಾರತ ಸೇವಾ ಸಮಾಜ' ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಪ್ರೇಮ, ತ್ಯಾಗ, ಶಿಕ್ಷಣಪ್ರಸಾರ, ಲೋಕಜಾಗೃತಿ ಇವು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದವು.

ಗೋಖಲೆಯವರು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಣ ಗಳಿಸುವದರಲ್ಲಿ ವೇಲೆಯನ್ನು ಕಳೆಯದೇ ಅಲ್ಪ ಹಣದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ತ್ಯಾಗದಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿದ್ದರು. ತ್ಯಾಗವಿಲ್ಲದೆ ದೇಶಸೇವೆಯು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಇವರಿಗೆ

ಸರಕಾರವು ಕೆ. ಸಿ. ಆರ್. ಇ. ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಇವರು ಆ ಪದವಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಲೋಕಮಾನ್ಯರು, ಗೋಖಲೆಯವರು ಭಾರತದ ಕೋಹಿನೂರ ಎಂದು ಕರೆದರು.

ಪಂಡಿತ ರಮಾಬಾಯಿ

ಇವರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರು. ಇವರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದರು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಹಾಗೂ ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ 'ಶಾರದಾಸದನ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಧವೆಯರಿಗಾಗಿ ತೆಗೆದರು. ಇವರು ಮುಂದೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಜನರ ಸಹಾಯವು ತಪ್ಪಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಶಾರದಾಸದನ' ವು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ನಿಂತಬಳಿಕ ಖೇಡಾಗಾಂವದಲ್ಲಿ 'ಮುಕ್ತಿಸದನ'ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಈಗಲೂ ಅವರ ಮಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವಳು. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಹೆಗ್ಗಸರಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ದಂಭೆ ಶಿಕ್ಷಣಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಡುವವು.

ಲೋಕಮಾನ್ಯ ಟಿಳಕ

ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಅಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, 'ನಾವು ಗುಲಾಮ ರಿರುವೆವು. ಸ್ವರಾಜ್ಯವು ನಮ್ಮ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು' ಎಂದು ಜನರನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ಜನರು ಬ್ರಿಟಿಶ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮರೆತು ಅಂಧಾನುಯಾಯಿಗಳಂತೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡನ್ನು ಅನುಸರಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಟಿಳಕರು ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜನಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು.

ಟಿಳಕರು ೧೮೫೬ ರಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಯವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ತಂದೆಯವರು ೧೮೬೬ ರಲ್ಲಿ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರರಾದರು. ಈ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ಪುಣೆಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಟಿಳಕರು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪುಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಸಿದರು. ೧೮೬೬ ರಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಾಸಾದರು. ೧೮೭೩ ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಎಲೆಲ್. ಬಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು. ಗಣಿತ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಇವು ಟಿಳಕರ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಅವರು ಪದವೀಧರರಾದ ಬಳಿಕ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯ ಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದರು. ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರವು ಅತಿ ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರವಾಗದೆ ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಮುಂದೆ ಬರಲಾರದೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿಪಳೂಣಕರ, ಅಗರಕರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ವಾಢವರಾವ, ನಾಮಜೋಶಿ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಗೆ ಸೇರಿದರು. ಇವೇ ಮುಂದೆ ಬೆಳೆದು ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯವಾಯಿತು. ಟಿಳಕರು ಈ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗಣಿತ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವತಿಯಿಂದಲೇ 'ಕೇಸರಿ' ಮತ್ತು 'ಮರಾಠಾ' ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದವರು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಡೆಕ್ಕನ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನಲ್ ಆಜೀವ ಸಭಾಸದರು ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವವರಿಂದ ದೇಶವೇ ಮಾಡುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದರಿತು ಲೋಕಮಾನ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟರು.

ಟಿಳಕರು ಡೆಕ್ಕನ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಸೊಸಾಯಿಟಿಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾದರು. 'ಕೇಸರಿ' ಮತ್ತು 'ಮರಾಠಾ' ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಕೇಸರಿ' ಪತ್ರವು ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅದರ ಚಂದಾದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆ

ಗಳಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ' ಕೇಸರಿ ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಟೀಕರ ಲೇಖಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಟೀಕರು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿ ದೇಶಸೇವೆ ಮಾಡಿದರು. ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಹಣಗಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಎಂದೂ ಆಶಿಸದಿಲ್ಲ.

ಜನರಲ್ಲಿ ನವಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ' ಶಿವಾಜಿ ' ಮತ್ತು ' ಗಣಪತಿ ' ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಏಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದರು. ಜನರಲ್ಲಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಉಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

೧೮೯೬-೯೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಗು ಮತ್ತು ಮಹಾ ಕ್ಷಾಮಗಳು ತಲೆದೋರಿದವು ಟೀಕರು ರೈತರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಮಹಾಕ್ಷಾಮ ಉಂಟಾಗಿರುವಾಗ ತೆರಿಗೆ ಕೊಡುವದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ? ಎಂದು ' ಕೇಸರಿ ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ಪ್ಲೇಗಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರವು ಅನುಸರಿಸಿದ ಧೋರಣವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದರು. ಕೆಲವು ಜನರು ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ' ರ್ಯಾಂಡ ' ಸಾಹೇಬನ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದರು. ಟೀಕರು ಕೇಸರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಲೇಖಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಜನರು ರ್ಯಾಂಡಸಾಹೇಬನ ಕೊಲೆಗೆಯ್ದರೆಂದು ಸರಕಾರವು ಟೀಕರಿಗೆ ೧೧ ವರ್ಷ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಜನರು ಟೀಕರ ನಿಷ್ಪ್ರಹ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಕಂಡು ಅವರನ್ನು " ಲೋಕಮಾನ್ಯ " ರೆಂದು ಕರೆದರು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ " ಆರ್ಯರ ಮೂಲವಶತಿಸ್ಥಾನ " ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದರು.

೧೯೦೮ರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಆಂಗ್ಲರ ಕೊಲೆಯಾಯಿತು ಟೀಕರು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖ ಬರೆದು ಹೀಗೆ ಕೊಲೆ ಮಾಡುವದು ಹೇಡಿತನವೆಂದು ಖಂಡಿಸಿದರು. ಅದರ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಟೀಕರನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲದ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ೬ ವರ್ಷ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದರು. ಲೋಕಮಾನ್ಯರು ೬ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಮಂಡಾಲೆಯ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಈ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಅವರು ' ಗೀತಾರಹಸ್ಯ ' ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದರು.

೧೯೧೬ ರಲ್ಲಿ ಟೀಕರ ೬೧ನೇ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಸವಿನೆನಪಿಗಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ೧೦೦೦೦೦ ರೂ. ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅದರ ಟೀಕರು ಆ ಹಣ

ವನ್ನು ತಮಗಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಹಣ
ವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಭಾರತದ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಗೆ ಅದನ್ನು ಖರ್ಚು
ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯರು ದೈವಾಧೀನರಾದರು. ಮಹಾತ್ಮಾ
ಗಾಂಧೀಯವರು ದೇಶದ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡಿ ಒಂದುಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ
ಟೆಕಕ ನಿಧಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅವರ ಧೈಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದರಿಸಿ
ದರು.

ಲಾಲಾ ಲಜಪತರಾಯ

ಲಾಲಾಜಿಯವರು ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವಾಗ್ಮಿಗಳು, ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಲೇಖ
ಕರು, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು. ರಾಜನೀತಿಜ್ಞರು, ಲೋಕಸೇವಕರು, ಹೆಸ
ರಾದ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ಸೇವೆಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯು
ಎಂದೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಣಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅವರು ಜನಕ
ರಾಗಿರುವರು

ಲಾಲಾಜಿಯವರು ಪಂಜಾಬಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಧೋಂಡಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
೧೮೬೫ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು

ವಕೀಲಿಕರೀತ್ನ ಪಾಸಾದಬಳಿಕ ೧೮೮೬ರಲ್ಲಿ ಹಿಸಾರ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿ
ಯನ್ನು ಸುರುವು ಮಾಡಿದರು ಅದರಕೂಡ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ
ಮುಂದಾದರು; ಹಿಸಾರ ನಗರಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದರು. ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್
ಗವ್ವರನರನು ಹಿಸಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು ನಗರಸಭೆಯವರು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ
ಮಾನಪತ್ರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು ಆದರೆ ಲಾಲಾಜಿಯವರು
ಹುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿದರು ! ಇದು
(೧೮೮೬ ಇಸ್ವಿಯ ಸಂಗತಿಯು !

ಮಿತ್ರರ ಆಗ್ರಹದ ಮೇರೆಗೆ ಹಿಸಾರದಿಂದ ಲಾಹೋರಿಗೆ ಬಂದರು
೧೮೮೬ರಲ್ಲಿ ದಯಾನಂದ ವೈದಿಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದರು

ಅದರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ೧೯೦೧ ರಲ್ಲಿ 'ಸಂಜಾಬ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂಡಲ' ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

೧೮೯೬ ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ, ೧೮೯೯ ರಲ್ಲಿ ರಜಪೂತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಭೀಕರ ಬರಗಾಲಗಳು ತಲೆದೋರಿದವು. ಈ ಬರಗಾಲದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಲಾಲಾಜಿಯವರು ಮಾಡಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸರಕಾರವೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿತು. ೧೯೦೭ ರಲ್ಲಿ ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ಬಿದ್ದಾಗಲೂ ಲಾಲಾಜಿಯವರು ಬಡವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಲಾಲಾಜಿಯವರು ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ನಾಯಕರಾದರು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದವರೆಂದರೆ ಇವರೇ. ತಮ್ಮ ೨೩ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು ! ಮಹಾಸಭೆಯು ಭಾರತದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯಹಾಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ೧೯೦೫ ಹಾಗೂ ೧೯೧೧ ರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಸುಖಾದ್ದರಿಂದ ಸರಕಾರವು ಲಾಲಾಜಿಯವರನ್ನು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಗೊಳಿಸಿಲ್ಲ. ಲಾಲಾಜಿಯವರು ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಹೇಳಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಅಂದೋಲನ ಹೊಡೆದರು. ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓರೆದರು. ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಬರೆದರು. ಯಂಗ ಇಂಡಿಯಾ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಲಾಲಾಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯರ ಮರಣದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕಾದ ಹಾನಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದರು. ಸಂಜಾಬದ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಪ್ಪಾಯರನೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಈ ಚಳವಳಿಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವದು ಕರಣವೆಂದು ಲಾಲಾಜಿಯವರು ನುಡಿದರು. ಅದೇ ನಾಗಪೂರ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರದ ಅಂದೋಲನವನ್ನು ಹೊಡೆದಿಡುವ ಮಸೂದೆಯು ಪಾಸಾದ

ಕೂಡಲೇ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು. ತಾವೇ ಕಟ್ಟಿದ ದಯಾನಂದ ಕಾಲೇಜದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಪಿಕೆಟಿಂಗ ಮಾಡಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆದರು.

೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಕುಂಟು ನೆವ ಮಾಡಿ ಲಾಲಾಜಿಯವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ೧೮ ತಿಂಗಳ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ೫೦೦ ರೂ. ದಂಡ ವಿಧಿಸಿತು. ಹೊರಬಂದಬಳಿಕವೂ ಲಾಲಾಜಿಯವರು ಅದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಸರಕಾರವು ಮತ್ತೆ ಬಂಧಿಸಿ ರಾಜದ್ರೋಹದ ಆರೋಪದ ಮೇಲೆ ೨ ವರ್ಷದ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿತು.

೧೯೨೮ ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಸಾಯಮನ್ ಕಮೀಷನ್‌ನನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿತು. ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೦ ನೇ ತಾರೀಖಿಗೆ ಲಾಹೋರಕ್ಕೆ ಸಾಯಮನ್ ಕಮೀಷನ್ ಬರುವದಿತ್ತು ಸರಕಾರವು ಸಭೆ ಮೆರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿತು. ಲಾಲಾಜಿಯವರು ಸರಕಾರದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮುರಿದು ಮೆರವಣಿಗೆ ತೆಗೆದರು ಪೊಲೀಸರು ಲಾಠಿಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಿದರು ಲಾಲಾಜಿಯವರಿಗೆ ಬಹಳ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿತು. ಈ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಲಾಲಾಜಿಯವರು ತಿರುಗಿ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದರು.

ಮೋತಿಲಾಲ ನೆಹರು

ಮೋತಿಲಾಲರು ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವಾದಪಟುಗಳೂ, ಕಾರ್ಯಕರ್ತರೂ, ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಾಯಿದೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವು ಅಗಾಧವಾದುದು. ಇವರು ಅಲ್ಪಬಾಧ ಹಾಯಕೋದ್ಧನ ವಕೀಲರಾಗಿ, ಕೈತುಂಬ ಹಣ ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅವರು ವಕೀಲಿಗೆ ಶರಣುಹೊಡೆದರು.

೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಾಬಾಧದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು ೧೯೦೭-೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಜರಗಿದ ಪ್ರಾಂತಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಮೋತಿಲಾಲರು ಮಂದಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರು. ಇವರು

೭ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಸಂಯುಕ್ತಪ್ರಾಂತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ೧೯೦೯ರಲ್ಲಿ “ ಲೀಡರ್ ” ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ೧೯೧೦ರಲ್ಲಿ ಮೌಂಟಫೋರ್ಡ್ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ “ ಇಂಡಿಪೆಂಡೆಂಟ್ ” ಎಂಬ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು.

ರೌಲೆಟ್ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಮೋತಿಲಾಲರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರು. ಅಮೃತ ಸರದ ಕೊಲೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಶರಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಮಹಾತ್ಮರು ಹೂಡಿದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯು ಮೋತಿಲಾಲರನ್ನು ಪಂಜಾಬ ವಿಚಾರಣಾ ಕಮಿಟಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿತು ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಇವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. (೧೯೨೮)

ಚಿತ್ತರಂಜನದಾಸ

ಚಿತ್ತರಂಜನ ದಾಸರು ೧೮೯೦ರಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎ . ಪದವಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಆರ್ಯ್. ಸಿ ಎಸ್. ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅಗದಾದಾಭಾಯಿ ನವರೋಜಿಯವರು ಪಾರ್ಲಮೆಂಟಿನ ಚುನಾವಣೆಗಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಚಿತ್ತರಂಜನ ದಾಸರು ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಗೊಟ್ಟು ದಾದಾಭಾಯಿಯವರ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆದುದರಿಂದ ಅವರು ಆರ್ಯ್. ಸಿ. ಎಸ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ೧೮೯೩ರಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮರಳಿದರು. ಇವರ ತಂದೆಯವರು ಬಹಳ ಉದಾರರಾದುದರಿಂದ ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬಡಜನರು ಆಶ್ರಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಾಲವಾಯಿತು. ಇವರ ಮನೆತನವು ದಿವಾಳಿ ತೆಗೆಯಿತೆಂದು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಚಿತ್ತರಂಜನ ದಾಸರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ವಿಷಾದವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ ಸಾಲವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿರದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ

ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಿದರು ಇವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನವು ಬಂಗಾಲ ಪ್ರಾಂತದ ತುಂಬ ಹಬ್ಬಿತು.

ಚಿತ್ತರಂಜನ ದಾಸರು ಕೇವಲ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಾಗಿರದೆ ವಂಗ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳೂ, ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಮಾಲಂಜಿ, ಮಾಲಾ ಸಾಗರ, ಸಂಗೀತ ಇವು ಅವರ ಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹಗಳು.

ದಾಸಬಾಬುಗಳು ನಕೀಲಿಯನ್ನು ಸುಗುವುಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಕಾಯಿದೆ ಪಂಡಿತರೆಂದು ಪ್ರಾತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಅರವಿಂದರ ಖಿಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಇವರೇ ನಡಿಸಿದರು ೧೯೧೪ರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ತರುಣರು ಸೆರಮನೆ ಸೇರಿದರು. ನೂರಾರು ಜನರು ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಕುಟುಂಬಗಳು ದಾಸರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದವು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಉದ್ಧಾರದಿಂದಲೇ ದೇಶದ ಉದ್ಧಾರವೆಂದು ದಾಸರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು.

ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರದ ಆಂದೋಲನ ಕೂಡಬೇಕೆಂಬ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಲಾಲಾಲಜಪತರಾಯರೂ, ಚಿತ್ತರಂಜನ ದಾಸರೂ ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಜನರು ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಬೆಂಬಲಕೊಟ್ಟರು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ನಾಗಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯು ಕೂಡಿತು ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಬೇಕೆಂದ. ಚಿತ್ತರಂಜನ ದಾಸರು ಬಂಗಾಲದಿಂದ ೨೫೦ ಜನರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಾಗಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮರ ಜಾಣತನದಿಂದ ಚಿತ್ತರಂಜನ ದಾಸರೇ ಮಹಾತ್ಮರ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು ! ಲಾಲಾಲಜಪತರಾಯರು ಅನುಮೋದನ ಕೊಟ್ಟರು !! ಚೇಪ್ಪೆಯಿಂದ ದಾಸರು “ ನಿಮಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುವೆನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ” ಎಂದು ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಗಾಂಧಿಯವರು ನಗುತ್ತ “ನನಗೆ ಹಣ ಬೇಡ ದಾಸರು ಬೇಕು” ಎಂದು ನುಡಿದರು.

೧೯೨೧ ನವೆಂಬರದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದ ಯುವರಾಜನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬರುವವನಿದ್ದನು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಭೆಯು ಯುವರಾಜನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರಹಾಕಿತು. ದಾಸರ ಪತ್ನಿಯವರೂ, ಮಗನೂ ಸೇರಿದರು. ದಾಸರು ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಜೋರಿನಿಂದ ನಡೆಸಿದರು. ಅಹಮದಾಬಾದದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೆ ದಾಸರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಸರಕಾರವು ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ದಾಸರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿತು.

ದಾಸರು ಬಂಗಾಲ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನ ಸಭಾಸದರಾದರು. ದಾಸರು ಮೂರು ಸಾರೆ ಸರಕಾರವನ್ನು ನೋಲಿಸಿದರು ! ೧೯೨೪ ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅವಿಶ್ವಾಸದ ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ತಂದು ಪಾಸು ಮಾಡಿದರು. ಗವ್ವರ್ನರನಾದ ಲಾರ್ಡ್ ಲಿಟನ್‌ನು ಅದನ್ನೆ ಪುನಃ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ದಾಸರು ಲಾರ್ಡ್ ಲಿಟನ್‌ನು ಕೌನ್ಸಿಲಿನ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿಸೆಂದು ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡಿದರು. ಹಾಯಕೋರ್ಟು ದಾಸರಂತೆ ತೀರ್ಪು ಕೊಟ್ಟಿತು ! ಸರಕಾರದ ಮರ್ಯಾದೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಗವ್ವರ್ನರನು ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನ ಈ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಸಿದು ಕೊಂಡನು.

ದಾಸರು ಮೂರನೇ ಸಾರೆ ಅವಿಶ್ವಾಸದ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ತಂದರು. ಆಗ ದಾಸರು ಬೇನೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದರು ಲಾರ್ಡ್ ಲಿಟನ್‌ನು ತನ್ನ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೌನ್ಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತನು ದಾಸರಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವರು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡೇ ಅಸೆಂಬ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ದಾಸರ ಪ್ರಭಾವವು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಸೂದೆಯು ಪಾಸಾಯಿತು. ಲಾರ್ಡ್ ಲಿಟನ್‌ನು ಸಪ್ತಗಿನ ಮೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದನು.

೧೯೨೨ ರಲ್ಲಿ ಗಯಾದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಇವರು ಬಹಳ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವರ ಶರೀರಪ್ರಕೃತಿಯು ಕೆಟ್ಟಿತು. ೧೯೨೫ ರಲ್ಲಿ ದಾರ್ಜಿಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು.

ಆನಿಬಿರೈಂಟರು

ಆನಿಬಿರೈಂಟರು ೧೮೪೭ರಲ್ಲಿ ಲಂಡನದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು ಇವರು ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗಲೇ ಜರ್ಮನ್ ಮತ್ತು ಫ್ರೆಂಚ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು ಇವರು ೧೮೬೭ರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಪಾದರಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರು. ಪಾದರಿಯು ಪರಂಪರಾ ಸ್ತ್ರಿಯನು. ಆನಿಬಿರೈಂಟರು ಸ್ವತಂತ್ರ ವೃತ್ತಿಯವರು. ಅವರು ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ ಯಾವದನ್ನೂ ಕುರುಡು ನಂಬಿಗೆಯಿಂದ ನಂಬುವವರಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಗಂಡ ಹೆಂಡರಲ್ಲಿ ತಿಕ್ಕಾಟೆ ಇರುವಾಯಿತು. ಇದು ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಡೆಗೆ ದಾಸಂತ್ಯ ವಿಚ್ಛೇದನವಾಯಿತು ಆನಿಬಿರೈಂಟರು ನಾಸ್ತಿಕರಾಗಿ ತಿರುಗಾಡಿದರು.

೧೮೮೯ ರಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಮೂಲ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಬ್ಲೇವೆಟಿಸ್ಕಿಯವರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಅವರ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಆನಿಬಿರೈಂಟರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಆನಿಬಿರೈಂಟರು ನಾಸ್ತಿಕರಾಗಿದ್ದವರು ಆಸ್ತಿಕರಾದರು.

ಥಿಯಾಸಫಿಯ ಮೂಲ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಬ್ಲೇವೆಟಿಸ್ಕಿಯವರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಥಿಯಾಸಫಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆಯೆಲ್ಲವೂ ಆನಿಬಿರೈಂಟರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆನಿಬಿರೈಂಟರು ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಥಿಯಾಸಫಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಇವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಥಿಯಾಸಫಿ ಪಂಥವು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು ಯುರೋಪ, ಅಮೇರಿಕಾ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಖಂಡಗಳನ್ನು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ತಮ್ಮ ಅಪೋಘವಾಣಿಯಿಂದ ಥಿಯಾಸಫಿಯು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಸತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಿರುವವು; ದೇವರು ಕಲ್ಯಾಣಕಾ

ರಿಯು; ಅತ್ಯವು ಅನುರವು ಮುಂತಾದವು ಈ ಪಂಗಡದ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು.

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ಓದಿಕೊಂಡು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ೨೦ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ೧೮೯೦ರಲ್ಲಿ ರಶಿಯದಲ್ಲಿ “ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಹಿಂದೂ ಸ್ಕೂಲ ” ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇವರು ತೆಗೆದ ಕಾಲೇಜವು ಮಾಲವೀಯರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ “ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯ ” ವಾಯಿತು.

ಮದ್ರಾಸದಲ್ಲಿ “ ಕಾಮನ್ ವೆಲ್ತ್ ” ಎಂಬ ವೃತ್ತಪತ್ರವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು ‘ ನ್ಯೂ ಇಂಡಿಯಾ ’ ದೈನಿಕವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

೧೯೧೩ರಿಂದ ಆಫ್ರಿನಿಬಿರೈಂಟರು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಮಹಾಸಭೆಯು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗುವಂತೆ ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ೧೯೧೭ರಲ್ಲಿ ಹೋಮರೂಲ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ದೇಶದ ತುಂಬ ಹೋಮರೂಲಿನ ಶಾಖೆಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು. ೧೯೧೭ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಆಫ್ರಿನಿಬಿರೈಂಟರನ್ನು, ಲೋಕ ಮಾನ್ಯರನ್ನೂ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಿತು. ‘ ಕಾಮನ್ ವೆಲ್ತ್ ’ ಮತ್ತು ‘ ನ್ಯೂ ಇಂಡಿಯಾ ’ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಜಪ್ತು ಮಾಡಿತು. ಜನರು ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಹೂಡಿದರು. ಹಿಂದೂ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಆಯ್ಯಂಗಾರರೂ ಸಿ. ಸಿ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯವರೂ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು ಸರಕಾರವು ಆಫ್ರಿನಿಬಿರೈಂಟರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆವ (೧೯೧೭) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಜನತೆಯು ಇವರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆರಿಸಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಹೆಂಗಸು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದುದು ಇದೇ ಮೊದಲನೇ ಸಾರಿ.

೧೯೨೫ರಿಂದ ಆಫ್ರಿನಿಬಿರೈಂಟರು ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ “ ಕಾಮನ್ ವೆಲ್ತ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ” ಎಂಬ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪಾರ್ಲಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಪಾಸುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಈ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ವಸಾಹತು

ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಿಗುವದೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಸಾಯಮನ್ ಕಮೀಷನ್‌ನ ಬಹಿಷ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಇವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಧಿಯಾಸಫಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ಇವರು ಕ್ರಿಸ್ತವಾಸಿಗಳಾದರು.

ಪಂಡಿತ ಮದನ ಮೋಹನ ಮಾಲವೀಯ

ಮುಂಬಯಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯರ ಪುಣ್ಯ ತಿಥಿಯ ನಿಮಿತ್ಯವಾಗಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಜೊರಟಿತ್ತು. ಸರಕಾರವು ಮೆರವಣಿಗೆ ತೆಗೆಯಬಾರದೆಂದು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿತು. ಮಾಲವೀಯರು ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಮುರಿದು ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲ ನಡೆದರು. ಪ್ರೀಲಿಸ ಕಮೀಷನರರು ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಡೆದು “ ನೀವು ಮುಂದೆ ಹೋಗಕೂಡದು ಎಂದರು. ಮಾಲವೀಯರು ಕೂಡಲೇ ‘ ನಾವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವೆವು ’ ಎಂದರು. ‘ ನೀವು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಿರಿ ? ’ ‘ ಜೀವನವಿರುವವರೆಗೆ ’ ಮಾಲವೀಯರು ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಮಾಲವೀಯರಿಗೆ ೧೦ : ರೂ ದಂಡ ಅಥವಾ ೬ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮಾಲವೀಯರು ಸಿರಿಮನೆಗೆ ನಡೆದರು. ಆದರೆ ಯಾರೋ ದಂಡವನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದರಿಂದ ಮಾಲವೀಯವರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು.

ಮಾಲವೀಯರು ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಡುವವರೆಲ್ಲ. ಬನಾರಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವಿದ್ಯಾಲಯ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಅವರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೈತುಂಬ ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಕೀಲಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡಿ ೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದರು. ಅವರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗಳೇನು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾಲವೀಯರು ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಎಷ್ಟು ತೊಂದರೆಗಳು ಬಂದರೂ

ಬಿಡುವವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಮಾಲವೀಯರನ್ನು ಭಿಕ್ಷುಕಾಗ್ರೇಸರ (Richest begger of India) ಎಂದು ಕರೆದಿರುವರು. ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಮಾಲವೀಯರ ಜೀವಂತ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿರುವದು. ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯು ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಬೋಧ ಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅದು ಅವರ ಜೀವ ಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜೇಗನೇ ಅವರ ಗುರಿಯು ಈಡೇರಬಹುದು. ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಇಂದು ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಸರಾಗಿರುವದು.

ಮಾಲವೀಯರು ಹಿಂದೀ ಸಾಹಿತ್ಯಸಮ್ಮೇಳನದ ನೊಂದಲನೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಸರಿಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಭಾಷೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಮಾಲವೀಯರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಹಿಂದಿಗೆ ಮಹತ್ವವುಂಟಾಯಿತು. ಪ್ರಯಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸಭೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಮಾಲವೀಯರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ.

ಮಾಲವೀಯರು ಶುಚಿವ್ರತರು ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರಿಂದೂ ಪರಧರ್ಮದವರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ವಿಧವಾವಿವಾಹವನ್ನು ಅವರು ಪುರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಮಾಲವೀಯರು ಮಂದ ಪಕ್ಷ ಸೇರಿದವರು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನವೆಲ್ಲವೂ ಯುವರಾಜನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದಾಗ ಅವರು ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದರು ! ಆದರೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಿಟಿಶರ ಮೇಲಿದ್ದ ಅವರ ವಿಶ್ವಾಸವು ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಸಾಯಮನ್ ಕಮೀಷನ್‌ವನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು.

೧೯೨೯ ರಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು,

ಮೌಲಾನಾ ಮಹಮ್ಮದ್ ಅಲಿ

೧೮೭೮ ರಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಅಲಿಯವರು ರಾಮಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅಲಿಗಡದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಯ್. ಸಿ ಎಸ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಆದರೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಿ. ಎ. ಆಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದರು.

ಬಡೋದಾ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ೧೯೦೦ ರ ವರೆಗೆ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ೧೯೦೯ರಲ್ಲಿ ಕಾಮ್ರೇಡ್ ಎಂಬ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದರು. ಅಲಿಗಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಹಣ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದರು.

ಕಾನೂನುರದಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಕೆಡವಿದರು. ಇದರಿಂದ ಗೊಂದಲವಾಯಿತು ಮಹಮ್ಮದ್ ಅಲಿಯವರು ಇದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಚಳವಳಿ ಹೂಡಿದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ನ್ಯಾಯ ಹೂಡಿದರು ಸರಕಾರವು ಇವರ ಮಾತಿಗೆ ಸೋಲಬೇಕಾಯಿತು. ಪುನಃ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಡುವದಾಗಿ ವಚನವಿತ್ತಿತು

೧೯೩೦ ರಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಸರಕಾರವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದೆಂದು ಹೇಳಿದರು, ಅಂದೇ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟರು.

ಇವರು ೧೯೦೩ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಕೋನಾಡದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು

ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ

ರವೀಂದ್ರನಾಥರು ಜನಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ರಾಮಮೋಹನರಾಯನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು ಬಂಗಾಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಇಂಥ

ಸಂಧಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರು ೧೮೭೧ ರಲ್ಲಿ ಜೊರೊಸಂಕೋ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿದರು.

ರವೀಂದ್ರರು ಸಣ್ಣವರಿರುವಾಗ ತೀರ ಅಶಕ್ತರಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ತಿರುಗಾಡಲು ಹೊರಗೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕನರಾದ ರವೀಂದ್ರರು ಮೋಡವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಬಹುದೆಂದು ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರು ಸಾಲಿಗೆ ಹೋದ ಬಳಿಕವೂ ವಿದ್ಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ಅಷ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕಡೆಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಂದೆಯ ವರೊಡನೆ ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಮಾಲಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ತಲ್ಲೀನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ತೀರ ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗಲೇ ಕೆಲವು ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಇವು ಹಳೆಯ ಕವಿತೆಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮಿತ್ರರು ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದ ಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಆ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರವೀಂದ್ರರೇ ಬರೆದವರೆಂದು ತಿಳಿದ ಬಳಿಕ ಅವು ಸುಂದರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದರು ! ರವೀಂದ್ರರು ಗುಪ್ತ ನಾಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದರು. ರವೀಂದ್ರರ ಮನೆಗೆ ರಮೇಶಚಂದ್ರ ದತ್ತ, ಬಂಕಿಮಚಂದ್ರ, ಚಟರ್ಜಿ ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ರವೀಂದ್ರರನ್ನು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರವೀಂದ್ರರು ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಗೆದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದರು ಆದರೆ ಆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹಾಸ್ಯವಿನೋದಗಳ ಪರಿಚಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ರವೀಂದ್ರರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕನ ಹತ್ತರ ಕುಳಿತು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರವೀಂದ್ರರ ಅಣ್ಣಂದಿರೆಲ್ಲರೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ೧೬ ವರ್ಷದವರಿರುವಾಗಲೇ ಇವರ ಅಣ್ಣಂದಿರು ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ' ಭಾರತೀ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು.

ರವೀಂದ್ರರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದಲಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಅವರ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಜೀವನವನ್ನರಿತುಕೊಂಡು ಕೆಲವು

ಲೇಖಕನನ್ನು ಬರೆದರು. ಇಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಆಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ 'ವಾಲ್ಮೀಕಿ' ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು.

ರಮೇಶಚಂದ್ರರ ಮನೆಗೆ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು ಆಗ ಬಂಕಿ ಮಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿಯವರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ರವೀಂದ್ರರ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಬಂಕಿಮಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿಯವರು ರವೀಂದ್ರರ ಕೊಠಡಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ—ನಿಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ಸನ್ಮಾನ ವೆಂದರು! ಬಂಕಿಮಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿಯವರು ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. “ ವಂದೇ ಮಾತರಂ ” ಗೀತೆಯು ಇವರಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾಯಿತು

ಇವರು ಬರೆದ “ಗೀತಾಂಜಲಿ”ಗೆ ೧೯೧೩ ರಲ್ಲಿ ನೋಬೆಲ್ ಬಹು ಮಾನ ದೊರೆಯಿತು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆ ಬಹು ಮಾನ ಪಡೆದವರಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಮೊದಲಿಗರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಒರೆದು ಹಿಂದುಗಡೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದರು. ಇವರ ಗೀತಾಂಜಲಿಯಿಂದ ಇವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಜಗತ್ತಿನ ತುಂಬ ಹಬ್ಬಿತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಉಪನ್ಯಾಸ ಕೊಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡವು. ರವೀಂದ್ರರು ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಮುಖ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರಿದರು.

ಸರಕಾರದವರು ರವೀಂದ್ರರಿಗೆ ಸರ್ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರು. ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಆದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ ಬಿರುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು! ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಡದ ಹೊರ್ತು ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಲಾರದೆಂದು ಸಾರಿದರು.

ರವೀಂದ್ರರು ಕಲಕತ್ತಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಘಟಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮರೆತು ಪರದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುಲಾಮರಾಗಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗಿದರು. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಇನ್ನುಳಿದ ಯಾವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರಿದರು.

‘ವಿಶ್ವಭಾರತೀ’ ಎಂಬ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಯುಪಿಗಳಂತೆ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವು ನಿರುಪಯೋಗಿಯಾಗಿರುವದೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೈಲಿಗಳೆದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಅದರಂತೆ ತಾವು ನಡೆದರು. ಅವರು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯ ಹುಚ್ಚು ಮೋಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ‘ಗೀತಾಂಜಲಿ’ ಯನ್ನು ಮೊದಲು ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು ಅವರಿಗೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವದು.

ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಾಡುಗಳು ಮನೆ ಮಾತಾಗಿರುವವು. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಹಾಡುಗಳು ಕೇಳಬರುವವು.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ರವೀಂದ್ರರನ್ನು ‘ಗುರುದೇವ’ ರೆಂದು ಕರೆದಿರುವರು.

ಪ್ರೊ. ಕರ್ವೆ

ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸತ್ತರೆ ತಿರುಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಕೂಡದು. ಎಂದು ರೂಢಿಯು ಬಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಅನಾಥರಾದರು. ಬಾಲಿಕೆಯರ ವಿವಾಹವು ಬಳಿಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವರ ಗಂಡನು ತೀರಿಕೊಂಡರೆ ಅವರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ! ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದುವರು. ಅವರ ಏನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ವೈಧವ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಕರ್ವೆಯವರಿಗೆ

ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಓಂಕ ಕಟ್ಟಿದರು. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಪ್ರೊ ಕರ್ವೆಯವರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸುಖದ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಉದ್ಧಾರ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಕೀರ್ತಿಯ ಅಶೆಯಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿದರು. ಇಂದು ಅವರ ಯತ್ನವು ಸಫಲವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ವೆಯವರು ರತ್ನಾಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಲಗಲರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆಯವರು ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗಲೇ ಇವರ ತಂದೆಯವರು ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಗಲಗಲರಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎ. ಪದವಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಆಗ ಇವರ ವಿನಾಹವಾಯಿತು. ಕರ್ವೆಯವರು ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯ ಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿದ್ದರು ಮುಂದೆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರಾಗುವರೆಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಿರಲಾರರು

ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಿವ್ವೆಕರಾದರು ಗೋಸ್ವಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆಯವರು ಇವರನ್ನು ಕರೆದು ಫರ್ಗ್ಯೂಸನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಗಣಿತದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡರು ನೊಂದಲನೇ ಹೆಂಡತಿಯು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೀರಿಹೋದಳು. ವಿಧವೆಯರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಇವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ತಿರುಗಿ ಮದುವೆಯಾಗುವದಾದರೆ ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಪುನರ್ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹಣಗಾಡಿದರು. ವಿಧವರರು ವಿಧವೆಯರನ್ನೇ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಒಬ್ಬ ವಿಧವೆಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾದರು. ಈಗ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವು ಹಳೆಯ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಕರ್ವೆಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಮಹಾ ಪಾಪವಾಗಿತ್ತು. ಜನರು ಇವರ ಮೇಲೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದರು. ಇವರಿಗೆ ಅಕ್ಕ, ತಾಯಿ ಬಂಧುಬಳಗದವರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕರ್ವೆಯವರು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದಲೇ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡರು.

ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವನ್ನು ಬಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಬೆಂಬಲ ಸಿಗದ್ದ

ರಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವು ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿತು. ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆದರು, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಇಬ್ಬರು ವಿಧವೆಯರು ಮುಂದೆ ಬಂದರು.

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಕರ್ನೆಯವರು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವರೆಂಬದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಮಾಜದ ಮುಂದಾಳುಗಳು ರೇಗಿದರು. ಸಮಾಜವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರಿಯವು. ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಅದು ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪಲಾರದು. ಕರ್ನೆಯವರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಯಿತು. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವದು ಪಾಪವೆಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಗಂಡಸಿನಷ್ಟೇ ಹೆಂಗಸರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಲು ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸು ಗಂಡಸಿನ ಕೇವಲ ಉಪಭೋಗದ ವಸ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕರ್ನೆಯವರು ಅಲ್ಲಗಳೆದರು ಹೆಂಗಸರೂ ಗಂಡಸರೂ ರಥದ ಎರಡು ಗಾಲಿಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಒಂದು ಗಾಲಿಯು ಹಿಂದೆ ಉಳಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗಾಲಿಯು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲಾರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅವಶ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಕರ್ನೆಯವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಹಿಂಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆದರು. ಹೆಂಗಸರು ಆಜ್ಞಾನಿಗಳಾದರೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಅರ್ಧ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಆಜ್ಞಾನಿಗಳಾದಂತೆ.

ಹೆಂಗಸರಿಗೂ ಗಂಡಸರಿಗೂ ಒಂದೇ ತರದ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸಗಳು ಬೇರೆ ಗಂಡಸರು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸಗಳು ಬೇರೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೇ ತರದ ಶಿಕ್ಷಣವು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗುವದು. ಜಪಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿರುವವು. ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರ ಕೂಡ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮಾಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ನೆಯವರು ಹೆಂಗಸರಿ

ಗಾಗಿ ಕೇವಲ ಸಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ತೃಪ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಬೇರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ತೆಗೆದರು ಈ ಕೆಲಸವು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಹಣ ಕೂಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶದ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡಿದರು

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವದರಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಬಹಳ ಕಾಲವು ವ್ಯಯವಾಗುವದು ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ನೆಯವರು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಹೆಂಗಸರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು ಮೊದಲನೇ ಸಾರೆ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಐದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿದ್ದರು. ಅದರೂ ಕರ್ನೆಯವರು ನಿರಾಶರಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕೊರತೆಯಿದೆ. ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯು ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯು ಸರಿಯಾಗಬಹುದೇ? ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹಲವರು ಅಕ್ಷೇಪವೆತ್ತಿದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯುವದಕ್ಕೆ ಕರ್ನೆಯವರ ವಿರೋಧವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯದ ವಿಷಯವೆಂದು ಕರ್ನೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ನಿಯಮ ಮಾಡಿರುವದು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಹಿಡಿಯುವದು ಕಾಲದ ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಈಗ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವರು.

ಮಕ್ಕಳ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರ, ಶರೀರಶಾಸ್ತ್ರ, ಗೃಹವಿಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ ಕೊಡುವದು ಅವಶ್ಯವು ಇವು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವಾದವುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ನೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿರುವದು. ಮನೆಯನ್ನು ಆದರ್ಶ ಜೀವನದಿಂದ ಬಾಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು

ವದು ಹೆಂಗಸರ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವದು ಮಗುವು ತಾಯಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅನುಕರಿಸುವದು ತಾಯಿಯು ಸುಶಿಕ್ಷಿತಳಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಮಗುವು ಒಳ್ಳೇ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವದು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡುವರು ಅನುಕರಣ ಬುದ್ಧಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವದು. ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಅವು ಅನುಕರಣ ಮಾಡುತ್ತವೆ ವಾತಾವರಣವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಬಲ್ಲದು. ಮಗುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗುವಂಥ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಗುವು ಬಹಳ ವೇಳೆಯನ್ನು ತಾಯಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವದು ಸುಶಿಕ್ಷಿತಳಾದ ತಾಯಿಯು ಮಗುವಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲಳು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು ಒಳ್ಳೇ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವದು ಕಠಿಣವು.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಪ್ರೊ. ಕರ್ವೆಯವರು ಬಹಳ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ತೆಯ್ದಿದ್ದಾರೆ ಅವರ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನೂರಾರು ವಿಧವೆಯರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿರುವರು ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ತೊಂದರೆಗಳು. ಬಂದರೂ ಅವರು ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಫುಂದೆ ನಡೆದಿರುವರು. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಗಳಾಗಿರುವರು. ಭಾರತವು ಇಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದೆ ನಿರಕ್ಷರಗಳಾದ ಭಾರತೀಯರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗದೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಾರದು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕರ್ವೆಯವರಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅರವಿಂದ ಘೋಷ ೧೮೭೨-೧೯೫೦

ಅರವಿಂದ ಘೋಷರು ಪಾಂಡಿಚೇರಿಗೆ ಹೋದಂದಿನಿಂದ ಅವರ ಜೀವನವು ರಹಸ್ಯಮಯವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವದು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಏನೂ ಹೇಳಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಲು ಮನಸ್ಸು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಮದ್ರಾಸದ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯು ಅವರ ಜೀವನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡು

ತ್ತಿತ್ತು ಇದು ಅರವಿಂದರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ಸತ್ರಿಕೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯ ಆಶೆಯಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಿಂದ ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದರು ಇದರಿಂದ ಅರವಿಂದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ಕತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಅರವಿಂದರು ಏಳು ವರ್ಷದವರಿರುವಾಗಲೇ ಅವರ ತಂದೆಯವರು ಅವರನ್ನು ವಿಧ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಂಡಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಮಗನು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬನಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿತ್ತು. ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಇವರು ಇದ್ದರು. ೧೮೮೫ರಲ್ಲಿ ಲಂಡನದಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು ೧೮೯೦ರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೆಂಬ್ರಿಜ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅರವಿಂದರು ಆರ್. ಸಿ. ಎಸ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕುಳಿತು ಅದರಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದರು. ಆದರೆ ಕುದುರೆ ಹತ್ತುವದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಡೋದೆಯ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಅರವಿಂದರು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು. ೧೮೯೩ರಲ್ಲಿ ಬಡೋದಾ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಇಂಗ್ಲಂಡದಿಂದ ತಿರುಗಿಬಂದರು.

ಬಡೋದಾ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ೧೩ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ದುಡಿದರು, ಮೊದಲು ಕಂದಾಯ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವು ದಿವಸ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲಸ ಬಿಡುವ ವೇಳೆಗೆ ಬರೋಡಾ ಕಾಲೇಜಿನ ವ್ಹಾಯಿಸ-ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಬಡೋದೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕಲಿತರು. ಬಡೋದೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರೀ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ದರಿಂದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲವು ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅರವಿಂದರು ೧೯೦೧ ರಲ್ಲಿ ಬಡೋದೆಯಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಂಗಾಲಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಹೊಸ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾದರು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಅರವಿಂದರ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಅರವಿಂದರು ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರು. ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ಟಿಳಕರು ಮುಖಂಡರಾಗಿದ್ದರು. ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳು ಸ್ವರಾಜ್ಯವೇ ತಮ್ಮ ಧೈಯವೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು ಕೋರ್ಟುಗಳಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದರು. ಹೊಸದಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು. ೧೯೦೨ರಲ್ಲಿ ಅರವಿಂದರು ವಂದೇ ಮಾತರಮ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾದರು. ೧೯೦೮ ರಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಲ್ಲುವವರೆಗೆ ಅರವಿಂದರೇ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಸರಕಾರವು ೧೯೦೭ ರಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿತು. ೧೯೦೮ ರಲ್ಲಿ ಇವರ ತಮ್ಮನಾದ ಬಾರೇಂದ್ರನು ಅಲಿಪುರ ಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸೇರುವನೆಂದೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಂಬಂಧವಿರುವದೆಂತಲೂ ತಿಳಿದು ಸರಕಾರವು ಇವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಂಧಿಸಿತು. ಈ ಸಾರೆಯೂ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ೧೯೦೯ ರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಇವರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಾಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ತುಂಡಾಗಿತ್ತು; ಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ತಿರುಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ದಲ್ಲಿ 'ಕರ್ಮಯೋಗಿನ್' ಮತ್ತು ಬೆಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ 'ಧರ್ಮ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಲವು ಇನ್ನೂ ಹದಗೆಡೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲಿಪುರ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇವರು ತಮ್ಮ ವೇಳೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸತೊಡಗಿತು.

೧೯೧೦ ರಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಪಾಂಡಿಚೇರಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಇವರು "ಕರ್ಮಯೋಗಿನ್" ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಲೇಖನಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದವರ ಮೇಲೆ ಖೆಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದರು. ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನವರು

ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು. ಅರವಿಂದರು ಬೇಗನೆ ಪಾಂಡಿಚೇರಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು ಆದರೆ ಅರವಿಂದರು ಗಂಗಾಂ ರಿಂದ ಗಣಾಂಕ ವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮನಸ್ಸು ಹಾಕ ತೊಡಗಿದರು.

೧೯೧೪ ರಲ್ಲಿ 'ಆರ್ಯ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಲೇಖನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಉಪನಿಷತ್ತು, ಗೀತೆ, ಯೋಗ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಲೇಖನಗಳು ಬಂದವು. ಈಗ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವವು ಅರವಿಂದರ ಕವನಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾದವು ಕಾವ್ಯ, ಮುಂಬರುವ ಸಮಾಜ, ವೇದಾಂತದ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಇವುಗಳ ಮೇಲೂ ತನಿಖೆಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ 'ಆರ್ಯ' ಪತ್ರಿಕೆಯು ಬಂದಾಯಿತು. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ರವೀಂದ್ರರ ಸಂಬಂಧವು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯು ನಿಂತ ಬಳಿಕ ಅದೂ ನಿಂತಾಯಿತು.

ಮೊದಲು ಅವರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನರು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರು ಈಗ ಇವರ ಆಶ್ರಮವು ಬಹಳ ಬೆಳೆದಿರುವದು. ಅವರ ಶಿಷ್ಯವೃಂದದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಜನರಿರುವರು- ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನವನ್ನು ದಿವ್ಯ ಜೀವನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದೇ ಇವರ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ಅರವಿಂದರು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವದೇ ಅವರ ಬಯಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೊಸ ಜಗತ್ತಿನ ನಿರ್ಮಾಣವೇ ಅವರ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಅರವಿಂದರ ಯುಗವು ಬೇಗನೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದೆಂದು ಜನರು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ೧೯೨೦ ನೇ ದಿಸೆಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅರವಿಂದರು ಕಾಲವಶರಾದರು. ಮಹಾತ್ಮರಾದವರಿಗೆ ಮರಣವಿಲ್ಲ. ಅರ

ವಿಂದರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವರು. ಅವರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುವದೇ ಅವರಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸ್ಮಾರಕ.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ

೧೯೪೮ ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಜಾನವಾರಿ ೩೦ ನೇ ದಿವಸ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯೂರಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಒಬ್ಬ ತಲೆತಿರುಕನು ಅಹಿಂಸಾಮೂರ್ತಿಯೂ ಅಜಾತಶತ್ರುವೂ ಆದ ಗಾಂಧೀಜಿಯರನ್ನು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿದನು. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದರು ! ಅಮರರಾದರು ! ಜಗತ್ತು ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು ! ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮುಂದೂಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಭರತಖಂಡದ ಜನರು ದಿಕ್ಕುಗಾಣದಾದರು. ಜನರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು ಭಾರತ ದೇಶದ ರವಿಯು ಅಸ್ತಂಗತನಾದನು, ಪಂಡಿತ ನೆಹರು ಅವರು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ! ಮಹಾತ್ಮರು ಮರಣಹೊಂದಿದರೆಂದು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕವೂ ಜನರು ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ನಂಬದಾದರು. ಮಹಾತ್ಮರು ತಿರುಗಿ ಎಳಬಹುದೆಂದು ಬಿರ್ಲಾರವರ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ನೆರೆದರು ! ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮರು ತಿರುಗಿ ಎಳಲಿಲ್ಲ !

ಮಹಾತ್ಮರ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಿಂದ ದುಃಖವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಂದೇಶಗಳು ಬಂದವು. ಈ ರೀತಿ ಒಬ್ಬನ ಬಗ್ಗೆ ಜಗತ್ತು ಎಂದೂ ಇಷ್ಟು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಸಮೀಪದ ಆಪ್ತನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಶೋಕಿಸಿದರು. ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಮಹಾತ್ಮರ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮರಣಹೊಂದಿದರು ! ಸರದಾರ ಪಟೇಲರಂತಹ ಉಕ್ಕಿನ ಮನುಷ್ಯರೂ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಎದ್ದಾಗ ದುಃಖಾಶ್ರುಗಳಿಂದ ಗಂಟಲವು ಉಬ್ಬಿ

ಬಂದು ಮಾತನಾಡದೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು ! ರಾಷ್ಟ್ರವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಾತನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಸತ್ಯವೇ ಅವರ ದೇವರು. ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಚರಿತ್ರಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ 'ಸತ್ಯಶೋಧನೆ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವರು ! ಅವರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ ಒರೆಯುವವರು ತಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ಲೋಪ-ದೋಷಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವಗುವಾಡಿಕೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ಇದು ಸೇರದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಅವರಿಗೆ ಸತ್ಯಶೋಧನೆ.

ಅವರು ಸಣ್ಣವರಿರುವಾಗ 'ಶರಿಶ್ಚಂದ್ರ' ನಾಟಕ ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಂತೆ ಏಕೆ ಸತ್ಯಸಂಧರಾಗಬಾರದೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಲಾರಿನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೈದರು. ಅವರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ತೆರಳಿದರು. ತೆರಳುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲ ಮದ್ಯ, ಮಾಂಸ, ಮತ್ತು ಆಂಗ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಾಯಿಗೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಅವರು ನಡೆದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಒಂದು ಕಠಿಣ ಪ್ರಸಂಗವು ಇವರ ಸತ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಭಾರತೀಯರು ಇಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಆಂಗ್ಲ ತರುಣಿಯರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಂಗ್ಲ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಇದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಗಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಮದುವೆಯಾಗುವರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕೆಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದರು. ಭಾರತೀಯರ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹೆಣಗಾಡಿದರು. ಬೆಳೆಯರು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರು. ಒಬ್ಬನು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕೊಲೆ ಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದನು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಅವನ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಎದೆ ತೆರೆದು ನಿಂತರು.

ಅವನು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದನು. ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗುವವರಲ್ಲ.

ದಕ್ಷಿಣ ಅಫ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಉದ್ಬುಧ್ ಭಾಷಣದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ಸೂತ್ರಧಾರಿಗಳಾದರು. ಅವರ ಮರಣದ ವರೆಗೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಅವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಶರಗೂಡ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರು. ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಹೂಡಿದರು. ಜನರನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದರು. ಸತ್ಯ ಅಹಿಂಸೆಯೇ ಅವರ ದಿವ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯನು ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು, ಸ್ವತಃ ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಖಾದೀ ಮತ್ತು ಹಿಂದೀ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶದ ತುಂಬ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ಧಾರವೇ ಭಾರತದ ಉದ್ಧಾರವೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸೇವಾಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಟ್ಟರು. ಹರಿಜನರ ಸಲುವಾಗಿ ೨೧ ದಿನದ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಹರಿಜನ ಪಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವರು.

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೂ ಅವರು ದಿನಾಲು ವೇಳೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಜೆಯ ಐದು ಗಂಟೆಗೂ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ನಡೆಯಲೇ ಬೇಕು ಒಮ್ಮೆ ಅವರಿಗೆ ಮೂತ್ರ ವಿಕಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನಾಮ ಕಡಮೆಯಾದುದಕ್ಕೆ ಹೀಗಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಲಂಡನ್‌ಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅವರು ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವದು ಯಾವಾಗಲೂ ಮೂರನೇ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ. ಆಗ ವೈಮೇಲೆ ಎರಡೇ ಅರಿವೆಗಳು ! ಒಂದು ಹೊಡೆಯುವ

ಭೋತರ, ಒಂದು ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಪಂಜೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಚಳಿ ಬೀಳುವದೆಂದು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೇವದಾಸ ಗಾಂಧಿಯವರು ಒಂದು ಉಣ್ಣೆಯ ಶಾಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಹಡಗದಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಯ ಶಾಲನ್ನು ಕಂಡು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಚಕಿತರಾದರು.

“ ಇದು ಏತಕ್ಕೆ ? ” ಎಂದು ದೇವದಾಸರನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

“ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಚಳಿ ಬೀಳುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಮಗೆ ಹೊದೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇದನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು ” ಎಂದು ನುಡಿದರು ದೇವದಾಸರು.

“ ನೀವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾಕೆ ನೋಯಿಸುವಿರಿ ? ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳದೆ ನೀವು ಈ ಶಾಲನ್ನು ಯಾಕೆ ತಂದಿರಿ ? ನಾನು ಬಡ ಹಿಂದೀಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಬಡ ಹಿಂದೀಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ನಾನು ಶಾಲನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊದೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ ? ಇದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿತನವು ಇದನ್ನು ಈಗಲೇ ಹಡಗದಲ್ಲಿ ಮಾರಿ, ಎಂದರು.

ಆ ಶಾಲನ್ನು ಹಡಗದಲ್ಲಿ ಮಾರಲಾಯಿತು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನದ ತುಂಬ ದರಿದ್ರ ಸಾರಾಯಣನ ಸೇವಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ದೇಶಸೇವೆಯೇ ಈಶ ಸೇವೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರೆಂದೂ ಐಷಾರಾಮಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದವರಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಆದನ್ನು ತೊರೆದು ಭಾರತದ ಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಸೆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಪಗೈಯ್ದರು. ಅವರ ಆಹಾರವು ತೀರ ಸಾದಾ. ದಿನಾಲು ಐದು ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅವರು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಮೈಮೇಲೆ ಲರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕಂಡರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರು ಮೈಮೇಲೆ ಎರಡೇ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು ಎಂಥ ಚಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಎರಡೇ ಬಟ್ಟೆಗಳು.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಕೊಲೆ ಮಾಡಲು ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಿಂದ ಸಂಚು ನಡೆದಿತ್ತು. ಅವರ ಕೊಲೆಯಾಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ದಿವಸ ಮೊದಲು ಒಬ್ಬ ಪಂಜಾಬದ ತರುಣನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಾಂಬು ಒಗೆದನು. ಆದರೆ ಆ ಬಾಂಬು ಅವರಿಗೆ ತಾಕಲಿಲ್ಲ. ಆ ತರುಣನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು ! ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತನು ತನ್ನನ್ನು ಗಲ್ಲಿ ಗೇರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು “ಕ್ಷಮಿಸು ಶಂದೆ ಇವರು ‘ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು’” ಎಂದು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನಂತೆ. ಅವರಿಗೆ ಗುಂಡು ಬಡ ದಾಗಲೂ ಅವರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳೆಲಿಲ್ಲ ! ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಕೊಲೆಗಡಕನ ಮೇಲೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ದ್ವೇಷವಿರಲಿಲ್ಲ ! ಅವರು ಮರಣ ಹೊಂದುವಾಗ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ‘ರಾಮ’ ‘ರಾಮ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದವು ! ಅವರು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬೀಳುವಾಗ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದ್ದರು !

ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾತೀಯ ದಂಗೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ನೋವಾಯಿತು. ಯಾಕಂದರೆ ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನದ ತುಂಬ ಅವರು ಜಾತೀಯ ಐಕ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು ಜಾತಿ-ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಒಬ್ಬರೇ ಪಾದ ಸಂಚಾರಿಯಾಗಿ ನೌಖಾಲಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿದರು ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಉಪವಾಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ದಂಗೆಯು ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಮಹಾತ್ಮರು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜಾತ್ರೆಯೇ ನೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಮೆರಿಕೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಯು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಸುದ್ದಿಗಾರನನ್ನು “ನೀವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶ ತನ್ನೇನು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅವನು “ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ತಾಜಮಹಾಲ, ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿರುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸು ಬಹು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದುದು. ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವು ನಂಬುವವು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಚಟಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು ಒಮ್ಮೆ ಹತ್ತಿದ ಚಟಗಳು ಕಡೆತನಕ ಉಳಿಯುವವು. ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರನ್ನು ರಮ್ಯಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವು ಸಾರೆ ನಾವು ಸುಳ್ಳುಹೇಳುವೆವು. ಯಾಕಂದರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ವರೆಗಾದರೂ ಶಾಂತಮಾಡುವದು ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಗಡ ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡುವದು ಪಾಪವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ ಅವರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಇಂದಿನ ಬಾಲಕರೇ ನಾಳಿನ ನಾಗರಿಕರಲ್ಲವೇ? ಅವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡುವದು?

ಆಚಾರ್ಯ ಪ್ರಫುಲ್ಲಚಂದ್ರ ರಾಯ

ಆಚಾರ್ಯರು ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರು. ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭಾರತವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಹೊರಟವರು. ಇವರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನವೇ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವು. ಜ್ಞಾನೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದರು.

ಇವರ ತಂದೆಯವರು ದೊಡ್ಡ ಜಮೀನುದಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಅಜ್ಜಂದಿರು ವೀರಸ್ತದಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪ್ರಫುಲ್ಲಚಂದ್ರರು ಹುಟ್ಟುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇವರು ಬಹಳ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಪ್ರಫುಲ್ಲಚಂದ್ರರಿಗೆ ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆಭಿರುಚಿ ಇತ್ತು. ಸಾಲೆಯಕೆಂತಲೂ ತಂದೆಯವರಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇವರು ಕಲಿತುಕೊಂಡರು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಇವರಿಗೆ ಓದುವ ಅಭಿರುಚಿಯು ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ತಂದೆಯವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕ

ಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಇವರು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿಯೇ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದರು.

ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಫ್ರೆಂಚ್, ಜರ್ಮನಿ, ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಬಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಾದಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಇವರ ಇಚ್ಛೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ಹಣದ ಅನುಕೂಲವಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಎಡಿನ್‌ಬರೋ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಘದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

‘ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುದ್ಧದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ನಂತರದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ’ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ನಿಬಂಧ ಬರೆದವರಿಗೆ ಒಂದು ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುವದಾಗಿ ಲಾರ್ಡ್ ಇಡ್ಲೆ ಸಿಂಪುರವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಪ್ರಪುಲ್ಲಚಂದ್ರರು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಬಂಧ ಬರೆಯಲು ಆಣ್ವೇದಿಸಿದರು. ಆ ವಿಷಯದ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಮಹತ್ವದ ವುಸ್ತುಗಳನ್ನು ಓದಿದರು. ಇವರು ಬರೆದ ವುಸ್ತು ಕವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಗ್ರಪುಲ್ಲಚಂದ್ರರಿಗೆ ಬಹುಮಾನವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರಪುಲ್ಲಚಂದ್ರರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಟು ಟೀಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡದಿರುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಯರವರು ಈ ವುಸ್ತುಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿದರು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತನಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಅಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರೆ ಅವರು ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಬಲ್ಲರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು.

ಎಡಿನ್‌ಬರೋ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಡಾಕ್ಟರ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರ ಪದವಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದು ಬಹಳ ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತು. ಆ ವರ್ಷ ಡಾಕ್ಟರ ಪದವಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

ಇವರೊಬ್ಬರೇ. ಎಡಿನೊಬರೋದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಹೊಸ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

ಆಗ ಮೇಲಿನ ಹುದ್ದೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಸಲುವಾಗಿ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದವು ಇಂಡಿಯನ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನಲ್ ಸರ್ವ್ವೀಸದಲ್ಲಿ ಸೇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಇವರ ಹತ್ತರ ಒಂದು ದುಡ್ಡೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ವರ್ಷದ ವರೆಗೆ ನೌಕರಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನಡಿಸಿಯೇ ಇದ್ದರು ಸರ್ ಜಗದೀಶ ಚಂದ್ರ ಭೋಸರ ಹತ್ತರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಸರ್ ಜಗದೀಶ ಚಂದ್ರ ರಂತಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಮೇಲಿನ ಹುದ್ದೆಯು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಬಳದ ೩ ಪಾಲು ಸಂಬಳ ದಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತರಾಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಡಾ. ರಾಯರನ್ನು ಅಸಿಸ್ಟಂಟಿ ಪ್ರೊಫೆಸರರನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸ್ವತಂತ್ರ ರೀತಿಯಿಂದ ಜೀವನ ನೂಗಿಸಿದ ರಾಯರವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಪಮಾನದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ದಾರ್ಜಿಲಿಂಗ್‌ಗೆ ವಿದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುಂದೆ ದುರು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಇವರ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ನೂರಾರು ತರುಣರು ಪದವಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾರತವು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕೆಂದು ಇವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕಾರಖಾನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದರು. ಪ್ರಪುಲ್ಲಚಂದ್ರ ರಾಯರವರು ಈ ಕಾರಖಾನೆಗೆ ತಮ್ಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಧಾರೆಯೆರೆದರು. ಇಂದು ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಭಾರತದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವದು. ಮೊದಲು ಇದಕ್ಕೆ

೫೦ ರೂ. ಗಳನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದರು. ಈಗ ಅದು ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.

ಡಾ. ರಾಯರವರು ಒಂದು ಹೊಸ ಶೋಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಶೋಧದಿಂದ ಇವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತು. ದೇಶವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಇವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವ ಸಂದೇಶಗಳು ಬಂದವು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಇವರ ಶೋಧವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದವು. ಇದರಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತರಾಗಿ ಡಾ. ರಾಯರವರು “ಹಿಂದೂ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಇತಿಹಾಸ” ಎಂಬ ಉಜ್ವಲ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದರು. ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಇಡೀ ದೇಶದ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡಿದರು. ಹಳೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಭಾರತೀಯರು ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಂಗತಿಯು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲು ಅನೇಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇವರ ಅಪ್ಪಣೆ ಬೇಡಿದರು. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಕುತೂಹಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಗೌರವವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು.

ಪ್ರವೃತ್ತಿಚಂದ್ರ ರಾಯರವರು ಯುರೋಪದ ಪ್ರಸಾಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು. ಲಂಡನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಮಿತ್ರರನ್ನು ಎಡಿನ್‌ಬರೋದಲ್ಲಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು. ಇವರ ಮಿತ್ರರೂ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಇವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ತಿರುಗಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದಬಳಿಕ ಡಾ. ರಾಯರವರು ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಸರ್ ತಾರಕಾನಾಥ ಪಾಲಿಬರ ಉದ್ಧಾರತೆಯಿಂದ ಒಂದು ಹೊಸ ಕಾಲೇಜು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಈ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ರಾಯರವರು ನೇಮಿಸ

ಲ್ಪಟ್ಟರು. “ ಭಾರತೀಯ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಘ ”ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಉಳಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಶೋಧಗಳು ಭರದಿಂದ ನಡೆದಿರುವವು. ನಮ್ಮ ದೇಶವು ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವದು. ಉಳಿದ ದೇಶಗಳಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶವೂ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕೆಂದು ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರಸಂಘವು ತನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿತು.

೧೯೨೨ ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಭೀಕರವಾದ ಬರಗಾಲವು ತಲೆದೋರಿತು. ಡಾ. ರಾಯರವರು ಸಹಾಯ ಪಥಕವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಡಾ. ರಾಯರ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ದೇಶದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಜನರು ಹಣವನ್ನು ಕಳಿಸಿದರು. ಸಹಾಯ ಪಥಕದವರು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ೧೯೨೨ ರಲ್ಲಿ ಮಹಾಪೂರ ಬಂದು ಬಹಳ ಹಾನಿಯಾಯಿತು. ಡಾ. ರಾಯರವರು ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡಿದರು. ಪ್ರವುಲ್ಲಚಂದ್ರರ ಹೆಸರು ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾತಾಯಿತು ಇವರ ಸಂಘಟನಾ ಚಾತುರ್ಯವು ದೇಶಕ್ಕೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಇವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಶ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದವು. ಸರಕಾರವು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮರೆತು ಇಲ್ಲದ ನೆವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸರ್ ರಾಯರವರು ಮುಂದೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಜೀವದಿಂದ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಉಳಿದವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ ಪ್ರವುಲ್ಲಚಂದ್ರ ರಾಯರವರಲ್ಲಿ ಜನರ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಜನರು ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು.

ಡಾ ರಾಯರವರು ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರೇಮಿಗಳಿರುವಂತೆ ದೇಶ ಭಕ್ತರೂ ಇರುವರು. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಖಾದೀ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವರು. ಅದರ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರುವರು ಬಡ ಜನರ ದುಃಖವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಬಹಳ ಮರಗುವರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪಗಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಲಾಸದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ

ವೈಭವವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ತೀರ ಸಾದಾ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿರುವರು.

ವಿನಯವು ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವದು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇವರು ತಮ್ಮ ಪದವಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ! ಪರದೇಶದ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಗೌರವದ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಇವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿರುವವು ಇದಲ್ಲದೆ ಸರಕಾರವು ಸರ್ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವದು. ಪದವಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೋಹವಿಲ್ಲ. ಕಲಕತ್ತಾ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯವು ಇವರನ್ನು ಇವರ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿತು. ಆಗ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತ ' ನಾನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ' ನೆಂದು ಇವರು ನುಡಿದರು. ನಿಜವಾಗಿ ಇವರು ಆಚಾರ್ಯ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾದವರು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಋಷಿಗಳಂತೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪುಲಚಂದ್ರರು ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ಆಚಾರ್ಯರೇ ಸಂ.

ಸರ್ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು

ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಮೊದಲು ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೂ ಬ್ರಿಟಿಷರು ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಒಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದರು ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗವೂ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತವು ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಭವದ ನಾಡಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ರೇಶಿಮೆಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕಲಾಕಾಶಲ್ಯವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾರಖಾನೆಗಳು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಹರದ ಕಚ್ಚಾ ಮಾಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವದು. ನಾವು ಅದರ ಉಪ

ಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕು ಕೇವಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೊಂದೇ ಎಲ್ಲ ರೋಗಗಳಿಗೂ ರಾಮ ಬಾಣ ಔಷಧಿಯಾಗಲಾರದು. ಶ್ರತಿಯೊಂದು ದೋಷಕ್ಕೂ ನಾವು ಬ್ರಿಟಿಶರನ್ನು ದೂರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಈಗ ನಮ್ಮ ದೋಷವನ್ನರಿತುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ ವೈಸರ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ವಾಗಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಕಾರಣರಾಗಿರುವರು ಭಾರತವು ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ಸಂಸತ್ತಿನ ಆಗರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರಂಥ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ೧೮೬೧ ರಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯು ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು ೧೮೮೧ ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಬಿ. ಎ. ಪದವಿಯನ್ನು ಸುಪಾದಿಸಿದರು. ವೈಸರ ಸರ್ಕಾರದ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಇಂಜಿನಿಯರ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿ ಪುಣೆ, ಖಾನದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಿಸ್ಟಂಟ್ ಇಂಜಿನಿಯರರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಕೆಲಸವು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೀಯರಿಗೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯತಕ್ಕ ಆತಿ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನವು ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು ಇವರು ೧೯೦೯ ರಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತರಾದರು.

ಇವರು ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ಚೀನ, ಜಪಾನ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಚೀನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇವರ ಹೆಸರು ಮೊದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಚೀನ ದೇಶದ ಸರ್ಕಾರವು ಇವರಿಗೊಂದು ಮೇಲಿನ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಚೀನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಭರತಖಂಡದ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವದೇ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ೧೯೦೬ ರಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯುಂಟಾಯಿತು, ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರಿಗೆ ರಾನಡೆ ಮತ್ತು ಗೋಖಲೆಯವರ ಪರಿಚಯವುಂಟಾಯಿತು ಇದರಿಂದ ಬಹು ಭಾರತೀಯರ ಜೀವನ ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ನಿವೃತ್ತರಾದ ಮೇಲೆ ಮೈಸೂರ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಇಂಜಿನಿಯರರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸರ್ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಮಹಾರಾಜರು ಅವರನ್ನು ದಿವಾಣರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಮೈಸೂರಿಗೆ ಭಾಗ್ಯೋದಯವು ಬಂದಂತಾಯಿತು ಎಲ್ಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತಾಯಿತು. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರಿಂದ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಬರುವಂತಾಯಿತು.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯ ಆಣೆಕಟ್ಟು, ಭದ್ರಾವತಿಯಲ್ಲಿಯ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಾರಖಾನೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾದವು. ಮೈಸೂರ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಾರ್ಯಕುಶಲರಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಸಾಬಾ ಪೋಷಾಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಳ್ಳಿಗರ ಉತ್ಪಾದದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಒಂದು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಆಡಳಿತೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತತ್ತು ಗಂಭೀರ ಮತ್ತು ಸಾಬಾಣದ ಕಾರಖಾನೆಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾದವು.

ಸರ್ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ದಿವಾಣರಾದಾಗ ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯತೆಯು ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಹರಿಜನರಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಒಯ್ಯಲು ಅಸ್ಸದವಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಈ ರೀತಿ ಜಾತಿ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವೆಣಿಸುವದು ಎಂದೂ ಹಿತವಾಗಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರೂ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಹರಿಜನರ ಉದ್ಧಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಯೋಗ್ಯರಾದವರಿಗೆ ಅವರ ಜಾತಿಯನ್ನೇ ಣಿಸದೆ ದೊಡ್ಡ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ನಿಜವಾಗಿ ಕುಶಲರಾದವರು ಕಡಿಮೆಯಿರುವದರಿಂದ ಜಾತಿ ಬೇಧವು ಹಾನಿಕರವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿದರು ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಜ್ಞಾನವೇ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ಆತ್ಮಪ್ರಶ್ನಾಸವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ

ಯೊಬ್ಬನು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಯೋಗ್ಯರಾದವರನ್ನು ಪರದೇಶಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ತರಬೇತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದುದು ಕುಶಲರೂ, ದಕ್ಷರೂ ಆದ ಕೆಲಸ ಗಾರರು ದಸರೆಯ ದರಬಾರದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಗೆ ಬೇರೆ ಆಸನ ಗಳು ಹಿಂದೀಯರಿಗೆ ಬೇರೆ ಆಸನಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಭೇದವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಂಗೆಯು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಯಿತು. ಇದು ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕರವೆಂದು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ನುಡಿದರು ಇದರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯು ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಈ ವಿಚಾರಣಾ ಸಮಿತಿಗೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವರು ಸಃಪಕ್ಷಪಾತತನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವು ಬಹಳ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಯಿತು.

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೂರೂರು ಜನರು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಒಳಲುತ್ತಿರು ವರು ಮೈಮೇಲೆ ಹೊದೆಯಲು ಬಟ್ಟೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ ಬಡ ಜನರ ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕು ಹಳ್ಳಿಗಳೇ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಜೀವಾಳ. ಆದ್ದರಿಂದ ಖಾದಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಜೋರಿನಿಂದ ಸಾಗಬೇಕು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ಪರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಧಾರಿಸುವದೆಂದು ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ಹೇಳಿದರು. ಖಾದಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅವರು ಮಹತ್ವಕೊಟ್ಟರು. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಬೇರೆಯಾದದ್ದು ಇದರಿಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗ ಲಾರದೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರೀತಿ ಯಂತೆ ದೇಶವನ್ನು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ದೇಶದ ಸಾಂಪತ್ತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗ ವಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಾದೀ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬೆಂಬಲಕೊಟ್ಟರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಗೂ ರೇಡಿಯೋ, ಮೋಟಾರ ಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವಿಶ್ವೇಶ್ವ ರಯ್ಯನವರಿಗೆ ಈ ಉರುಟು ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುವ ಉದ್ಯೋಗವು ಸರಿ ಬಂದಿರ

ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ದೇಶಗಳಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಬೇಗನೆ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಯಂತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದರು.

ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಗರಿಕನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಉದ್ಯೋಗಶೀಲತೆ ಸಹಕಾರ ಭಾವ, ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ನಂಬಿರುವರು. ದಿನಾಲು ಅವರು ಲ ತಾಸು ಕೆಲಸಮಾಡುವರು ಲ ತಾಸು ನಿದ್ದೆ ಲ ತಾಸು ಆಹಾರಸೇವನ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಪ್ಪಿನ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಇಂಗ್ಲಂಡ್, ಆಮೇರಿಕೆಗಳಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಿರುವುದು. ಭಾರತದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಈಗಲೂ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಇವರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಭಾರತವು ಬೇಗನೆ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಲಿ.

ಶ್ರೀ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು

ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಋಷಿಗಳ ಬೀಡು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜರಾದವರು ಉತ್ತರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯು ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದೆಂದು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮೋಕ್ಷವೇ ಜೀವನದ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಉದ್ದೇಶವೆಂದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವು ಬೋಧಿಸುವುದು. ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಋಷಿಗಳಂತೆ ಅಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಒಲವಿತ್ತು. ಇವರ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಇವರನ್ನು ಸಾಲಿಗೆ ಯಾಕೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಲು

ಸಾಲೆಯು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆರು
ಠಾಣಾಲಮ್ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ
ಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಾಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶತ್ರುವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟು
ಆರುಠಾಣಾಲಮ್‌ದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರು. ಗಾಡಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಹಣವೂ
ಅವರ ಹತ್ತರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮಾರಿ ಗಾಡಿಯ
ಲೆಕ್ಕಕೊಟ್ಟರು. ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ ತಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕುವ
ಕಾರಣ ವಿಲ್ಲಿಂಟಲೂ ತಾವು ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವ
ರೆಂದೂ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಆರುಠಾಣಾಲಮ್‌ಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಹಾದಿಯು ರಮಣ
ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿಯು ಬರುವದಕ್ಕೆ ತಡವಾಯಿತು.
ಅಗಗಡ್ಡ ಬಿಟ್ಟಂಥ ಒಬ್ಬವನು ಅವರಿಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾದನು. 'ನಿಮಗೆ
ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ?' ಎಂದು ಅವನು ಕೇಳಿದನು. ತಾನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲಾ ಪುರದ ಹತ್ತರ ಇಳಿಯಬೇಕಾಗು
ವದೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮುಂದಿನ ರೇಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಅವನು ರಮಣ
ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ. ರಮಣಮಹರ್ಷಿಗಳು ಇದು ಆತ್ಮಾಶ್ಚರ್ಯ
ಕಾರ ಘಟನೆಯೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ೧೮೯೨ರಲ್ಲಿ ತಿರುವನ ಮಲಾಯಿಗೆ
ಬಂದವರು ಅವರು ದೇಹವಿಡುವವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು.

ಒಮ್ಮೆ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅರಯನಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು
ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪ್ರಕಾಶವೇ ಕಂಡಿತು. ಯಾರಾ
ದರೂ ದೊಡ್ಡ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿರ ಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ
ಯಾವ ದೀಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಗುಡಿಯು ಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧರ ಮಃಷಿ
ಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದದ್ದೆಂದು ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿ
ಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಜನರು ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಜ್ಞಾನ
ಸಂಬಂಧರ ಅವತಾರನೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧರು
ಸುಮಾರು ಹದಿನಾರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದರು. ಆಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ
ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಾಯಿತು !

ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳುಂಟಾದವು. ಹುಡು
ಗರು ಕಲ್ಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಗೆಯತೊಡಗಿದರು. ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು

ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದರು ಅಲ್ಲಿ ಹುಳ ಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಅವರ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ರಕ್ತ, ಕೀವು ಗಳು ನೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಇದರ ಎಚ್ಚರವಿರುವ ದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಿತ್ರರು ಅವರನ್ನು ಬೇರೆಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಈ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಇವರ ಆಹಾರವು ಸಾಧುಗಳು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲು ಹಣ್ಣು ಇಷ್ಟೇ. ಆವು ದಿನಾಲು ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಅಭಿಷೇಕವೆಂದು ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿ ದ್ದವು. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತ ನಡೆದರು ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಅವರು ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೇರಿದರೂ ಇವರ ಶಿಷ್ಯವೃಂದವು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾ ಯಿತು. ಇವರ ಅರಣ್ಯದ್ಲಿ ಶಿವಸ್ವಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಇವರ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರು ಇವರನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕರೆಯಲು ಬಂದರು. ಆದರೆ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಧೃಢವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ತಾಯಿಯು ಬಂದು ಎಷ್ಟು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಇವರು ತಿರುಗಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಇವರ ತಾಯಿಯವರು ಬಂದು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಮತ್ತೆ ತೊಂದರೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದವು ದಿನಾಲು ನೂರಾರು ಜನರು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರತೊಡಗಿದರು ಇದರಿಂದ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತು ತಿರುವನ ಮಲಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಇವರ ಮೇಲೆ ಅಸೂಯೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿ ಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಫಲ ರಾದರು. ನೂರಾರು ಜನರು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ತುಡುಗರು ಇವರ ಆಶ್ರಮದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಮಾಡಿದರು. ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಿರೆಂದು ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿ ಗಳನ್ನು ಬಡಿದರು. ಇವರ ಶಿಷ್ಯರೂ ಏಟು ತಿನ್ನ ಬೇಕಾಯಿತು. ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಗಟ್ಟಿಗರಾಗಿದ್ದರು. ತುಡುಗರನ್ನು

ಎದುರಿಸಲು ಋಷಿಗಳ ಆಪ್ತನೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಇರಲು ಹೇಳಿದರು.

ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧರ್ಮದವರಿರುವರು. ಯುರೋಪದಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಅವರ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಜಾತಿಭೇದವೆಡೆಸುವದು ಸಾಕವೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಯುವರು. ಇವರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾದವರು. ಇವರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರೂ ಲೇಖಕರೂ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿರುವರು. ಇವರು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾದಾಗ ಇವರಿಗೆ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಂದು ಭೆಟ್ಟಿಯಿತ್ತು ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು ಇವರು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಇವರನ್ನು ಕಾಣು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದುದಾಗಿಯೂ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಗುಡಿಯ ಯಥಾವತ್ತಾದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ರಮದ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ಬೇರೆ ಆಶ್ರಮವನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವನು ಇವನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಮಹಮ್ಮದೀಯನು. ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯುವನು. ಕೇವಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಶಿಷ್ಯರಾಗಬಲ್ಲರು. ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಜನರೂ ಇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವರು.

ಮನುಷ್ಯನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳಲಾರನು. ಇದರಂತೆಯೇ ಸಾಧಕನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಆಶೆಯಿದ್ದವನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಹೊತ್ತಿರುವನು. ಮನುಷ್ಯನು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡುವನೆಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕರ್ತನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಹೊರೆಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿರಿ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾಡಿಸುವನು. ನೀವು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಯುಧವು ಮಾತ್ರ. ನಿಮಗೆ

ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಶಕ್ತಿ ಬೇಕು. ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಇದೇ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ತತ್ವಜ್ಞಾನ.

ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮುಂಜಾನೆ ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ ಎಳುವರು. ಎದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಸಾಮಾಹಿಕ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ನಡೆಯುವದು. ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಮುಂಜಾನೆ ಮೂರು ಘಂಟೆಯ ನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಎಳಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಮುಂಜಾನೆಯ ಸಮಯವು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕಾಲವೆಂದು ವ ಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳುವರು.

ಪಶುಗಳ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಬಹಳ. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಕಳು ಗಳನ್ನು ಸಾಕಿರುವರು. ಭಕ್ತರು ಕೊಟ್ಟ ಆಕಳುಗಳೂ ಅನೇಕವಿರುವವು. ಹಿಂಸ್ರ ಪಶುಗಳೂ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಇರುವವು. ಒಮ್ಮೆ ರಮಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಹುಲಿಯು ನಿಂತುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಅಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ಈಗ ಆಶ್ರಮದ ಸುತ್ತಲೂ ತಂತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿರುವರು.

ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಹಣದ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಡುವದು ಅವರಿಗೆ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ. ನಾಳೆಗೆ ಏನು ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯೂ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಭಾರವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುವದು ಎಂದು ಅವರ ಗ್ರಹಿಕೆ.

ಸರದಾರ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ

ಸರದಾರ ಪಟೇಲರು ಉಕ್ಕಿನ ಮನುಷ್ಯರು. ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮುಗಿಯದೆ ಬಿಡುವವರಲ್ಲ. ಪಟೇಲರಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಗಡಸು ತನ, ಸರದಾರರಲ್ಲಿವೆ ಇವರು ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕ ರೊಬ್ಬರು ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗರೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ವುಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಿದರು. ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ಶಿಕ್ಷಕರ ಒತ್ತಾಯವನ್ನು

ಮನ್ನಿಸದೆ ಹರತಾಳ ಹೂಡಿದರು. ಸಾಲೆಯೊಳಗಿನ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರೂ ಹರತಾಳದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೋತು ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು ಸರದಾರರಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಹಟವು ಇನ್ನೂ ಇರುವದು. ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ಖಿನ್ನ ನಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ತಂತಿ ಬಂದಿತು. ತಂತಿಯನ್ನು ಒಡೆದು ನೋಡಿದರು. ಹುಡತಿಯ ಮರಣದ ವಾರ್ತೆ. ಆದರೂ ಖಿನ್ನಿಯನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ನಡಿಸಿದರು. ಮಿತ್ರರು ತಂತಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಸುದ್ದಿಯಿತ್ತು ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ನಿಜ ಸಂಗತಿಯ ಹೇಳಲು ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರ ಮನೋಧಾರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದರು.

ಇವರು ಬಡೋದೆಯ ಹಾಯಸ್ಥೂಲನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗುಜರಾತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಶಿಕ್ಷಕರು 'ನೀನು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗುಜರಾತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುದೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು 'ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ನಿಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೇಗೆ ತುಂಬಬೇಕು?' ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ನೀವು ಕಲಿಸುವದಾದರೂ ಯಾರಿಗೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ವಕೀಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿ ದೋಧ್ರಾ ದಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ವಕೀಲಿ ನಡಿಸಿ ಅನುಭವ ಪಡೆದರು ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರರಾಗಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಆದರೆ ಹಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡುವದು? ದುಡ್ಡು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಆದರೆ ಇವರ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಮೊದಲು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅವರು ಮರಳಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ನಂಬರು ದೊರಕಿಸಿದರು.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಿಂದ ಮರಳಿಬಂದ ಬಳಿಕ ಆಹಮ್ಮದಾಬಾದದಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ವಕೀಲಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಗಾಂಧೀ ನಾದವು ಇವ

ರಿಗೆ ಸರಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವ್ಯವಹಾರ್ಯವಾಗಿರುವವೆಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಚಂಪಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದವು. ಗೋಧ್ರಾದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಷತ್ತು ನೆರೆಯಿತು. ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ಅದರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರ ಪ್ರಭಾವವು ಪಟ್ಟೀಲರ ಮೇಲೆ ಆಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಶಿಷ್ಯರಾದರು.

೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ ಖೇಡಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಜನರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹಳ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಯಿತು. ಬರ ಬೀಳುವ ಅಂಚೆಕೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ನಾಲಾಣೆಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಬೆಳೆ ಬಂದರೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಟು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿಯಮವಿರುವದು ನಾಲಾಣೆಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಬೆಳೆ ಬಂದಿರುವದೆಂದು ಜನರು ಹೇಳಿದರು. ಸರಕಾರವು ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ರೈತರು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿತು. ರೈತರು ನಿರುಪಾಯರಾದರು. ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ರೈತರಿಗೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಕೊಡದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ಖೇಡಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಜನರು ನಿರ್ಭಯರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಕೊಡದೆಂದು ಭೋದಿಸಿದರು. ರೈತರು ಧೀರತನದಿಂದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಸರಕಾರವು ಅನೇಕ ಜನರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರು. ಆದರೆ ರೈತರು ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಸರಕಾರವು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಟು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇದು ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರ ಮೊದಲನೇ ವಿಜಯ. ಜನರು ಎಚ್ಚೆತ್ತರು; ಜನರಿಗೆ ಇದು ಮೊದಲನೇ ರಾಜಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ಸಲು ವಾಗಿ ಹೋರಾಡುವದನ್ನು ಕಲಿತರು.

ಸರದಾರ ಪಾಟೀಲರು ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದ ನಗರ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ನಗರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಗಳ ಗೊಂದಲ ಬಹಳ. ಅಧಿಕಾರದಾಸೆಯುಳ್ಳ ಜನರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳ ಜನರ

ಸಂಖ್ಯೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಪಟ್ಟೇಲರು ನಗರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೊಳಚೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದರು ಶಿಸ್ತು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಶಿಸ್ತು ಭಂಗ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಸಹಿಸಲಾರರು ಗುಜರಾತದಲ್ಲಿ ೧೯೨೭ ರಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಮಳೆಯಾಯಿತು ೫೦ ಇಂಚಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ನೀರೇ ನೀರಾಯಿತು ಜನರು ದಿಕ್ಕು ಕಾಣದಾದರು ಮನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೇಲಿ ಹೋದವು; ಜನರು ನಿರಾಧಾರಿಗಳಾದರು ಸರದಾರರು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ಪಡೆಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಇನರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸರಕಾರವೂ ಮುಕ್ತ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದರು ಸರಕಾರೀ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು ಅವರು ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವದಾಗಿ ಬರೆದರು. ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ತಾವೆಲ್ಲವೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರಾಗಿ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ತಿಳಿಸಿದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹತ್ತರ ಇಲ್ಲದಾಗ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರೂ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯ ವರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಗುಜರಾತವು ಉದಾಹರಣೆಯಾಯಿತು.

೧೯೨೭ ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ರೈತರನ್ನು ಕೇಳದೆ ಬಾರ್ಡೋಲಿ ತಾಲೂಕಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಗುಂಚ್ಗೆ ಅರಬತಿ ಏರಿಸಿತು. ಸರದಾರರು ರೈತರ ಮುಖಂಡರಾಗಿ ರೈತರು ಸರಕಾರದ ಈ ಅನ್ಯಾಯದ ನಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೂಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟ್ಟೇಲರ ಯತ್ನದಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಸಹ ದೊರೆಯದಂತಾಯಿತು ಸರಕಾರವು ಪಾಶವೀಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು ಹೊಲಗಳನ್ನು ಜಪ್ತಮಾಡಿತು. ಮನ ಮನೆ ಹೂಕ್ಕು ದನಕರುಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಮಾರಿದರು. ಆದರೂ ರೈತರು ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ ಆಂಂಂ ರೈತರು ಸರಕಾರದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾದುವದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು ಯಾವ ತೊಂದರೆಗೂ ಅವರು

ಅಂಜಲಿಲ್ಲ ಸರಕಾರವು ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಪರಾಣರನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದು ಅವರನ್ನು ದನಕಾಯುವದಕ್ಕೆ ಕಾವಲಿಟ್ಟರು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತದ ಗುಜರಾತದ ಸದಸ್ಯರು ಕೇಳಿಮನೆ ಈ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟರು. ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರ ಅಣ್ಣಂದಿರಾದ ವಿಠ್ಠಲಭಾಯಿ ಪಟೇಲರು ಪ್ಲಾಯಿಸರಾಯರು ಇದರಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಜನರಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನವು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು

ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತದ ಸಾಮಾನ್ಯಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಕೆ. ಎಂ. ಮುನಶಿಯವರು ಬಾರ್ಡೋಲಿಗೆ ಒಂದರು ಮುಂಬಯಿ ಗವ್ವರನರರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಾರ್ಡೋಲಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮ ಪಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಜನರು ಸಂತಪ್ತರಾಗಿರುವರು. ಜಪ್ತಿಮಾಡಲು ಬಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಯಾರ ಸಹಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮೋಟಾರು ಹುದಲಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಾಗ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಯವರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಮೋಟಾರು ಹುದಲುಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನೀವು ಎಲ್ಲ ಭೋಗಿಯನ್ನು ಗರ್ಡನಿಗೆ ಮಾರಿರುವಿರಿ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಭಂಗಿಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲನು. ಕಲೆಕ್ಟರರಿಗೆ ವಾಹನವೂ ದೊರೆಯದಂತಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಆಡಳಿತಯು ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆಡಾಗಿರುವದು. ವಲ್ಲಭ ಭಾಯಿಯವರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಇಲ್ಲ ನಡೆಯಲಾರದು ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಊರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರುವರು.”

ಟಾಯಿನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯು ಪಟೇಲರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದು ಪಟೇಲರು ಲೆನಿನ್‌ನಂತೆ ಬಾರ್ಡೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಸೋವಿಯೆಟ್ ಪದ್ಧತಿಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಒರೆಯಿತು. ವಲ್ಲಭಭಾಯಿಯವರು ಬಾರ್ಡೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಸಾರಿತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಹಬ್ಬಿತು. ಬಾರ್ಡೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಲಿಟರಿ ಆಡಳಿತವು ಬರುವದೆಂದು ಸುದ್ದಿಯಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಗವ್ವರನರನು ಸಿಮ್ಲಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪ್ಲಾಯಿಸರಾಯರ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಂದನು. ಪಟೇಲರಕೂಡ ಒಪ್ಪಂದದ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಸರಕಾರವು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದವರನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿತು. ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಕಮೀಟಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು. ಕಮೀಟಿಯು ಶರಣಿಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಮಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೀರ್ಪುಕೊಟ್ಟಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ 'ಸರದಾರ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ದೊರೆಯಿತು. ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಸರದಾರರು ಭಾರತದ ಸರದಾರರಾದರು.

ಕರಾಚಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಹೊಂದಿದರು. ಗೃಹಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಸರದಾರರು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವು ಅಮೋಘವಾದುದು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ೫೦೦ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ರಾಜರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾದರು. ಸರದಾರರು ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲೀನ ಕರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು. ಭಾರತದ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣಗಿದರು. ಸರದಾರರ ಮುತ್ಸದ್ಧಿ ತನದಿಂದಲೇ ಬಹಳ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ಮಾಯವಾದವು.

ಸರದಾರರು ಅಮರರಾದರು! ಅವರ ಕನಸನ್ನು ಕೃತಿಗಳಿಸುವ ಕಾಲವೇ ಬಂದಿದೆ.

ರಾಜ ಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯ

ರಾಜಾಜಿಯವರು ಶ್ರೀಷ್ಠರಾದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ರಾಜಾಜಿಯವರ ಸಲಹೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಾಜಿಯವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ನಿಸ್ಸೀಮ ಭಕ್ತರು. ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರ ಕೂಡವಾಗಲೀ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಕೂಡವಾಗಲೀ ಮತಭೇದವಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ತಮ್ಮ ಮತಭೇದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೪೭ ರಲ್ಲಿ ರಾಜಾಜಿಯವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಕೂಡ ಮತಭೇದವಾದ್ದರಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಿಂದ ದೂರ ನಿಂತರು. ಆದರೆ ಅವರೊಡನೆ ಹೊಸ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಪಾಕಿಸ್ತಾನವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನೋಡಲನೇ ಸಲ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡಲು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸನ್ನು

ಕೇಳಿಕೊಂಡರು ಅದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮುತ್ಸದ್ವಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ !
ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿದರು !!

ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೆಲವರು
ಪುಂಡರು ಅವರ ಮೇಲೆ ಡಾಂಬರು ಗೊಜ್ಜಿದರು. ರಾಜಾಜಿಯವರು
ನಗುತ್ತ—‘ನನ್ನ ಬಣ್ಣವು ಡಾಂಬರದಂತಿರುವದು; ಅದು ನನಗೆ ಒಪ್ಪು
ವದು. ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಎದುರಿ
ಸಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವೆನು’ ಎಂದರು ಹೀಗೆ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಜನರು ಕೊಟ್ಟ
ತೊಂದರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿಂದೆಗಳಿಗೆ ಬೆದರದೆ ದೇಶ ಸೇವೆ
ಮಾಡುವದು ಸುಲಭವಾದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ಅವರು
ಸಾಮ್ಯ ಮಾಡಿನಿಂದಲೇ ಗೆದೆಯಬಲ್ಲರು. ಒಬ್ಬ ತಲೆತಿರುಕನು ಅವರ
ಮೇಲೆ ಬಡಿಗೆ ಒಗೆದನು. ರಾಜಾಜಿಯವರು ಅವನೊಬ್ಬನೇ ತಮ್ಮ
ಪ್ರೀತಿಯ ಮಿತ್ರನೆಂದು ಹೇಳಿದರು !

ರಾಜಾಜಿಯವರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ರಾದರೂ
ಅವರು ಉಡುವದು ಒಂದು ಧೋತರ, ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಒಂದು
ಸಾದಾ ಅಂಗಿ ! ಅವರು ಮದ್ರಾಸ ಪ್ರಾಂತದ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು
ಬಂಗಾಲ ಪ್ರಾಂತದ ಗವರ್ನರ್ ರಾಗಿದ್ದರು.

ಮೌಲಾನಾ ಅಬುಲ್ ಕಲಮ್ ಅಝಾದ

ಅಝಾದರು ಮಕ್ಕಾದಲ್ಲಿ ೧೮೮೮ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ
ಪಾರಶೀ, ಅರಬೀ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.
‘ಕುರಾನ’ ವನ್ನು ಉರ್ದು ಭಾಷೆಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ
‘ಕುರಾನ’ವು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣವೆಲ್ಲವೂ ಕಾಯರೊ
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಾಯಿತು. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳ
ದಿದ್ದರೆ ಪಂಡಿತರೆಂದು ಹೆಸರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಝಾದರ ತಂದೆಯವರು
ಅರಬೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಮ ತತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆ
ದಿರುವರು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿರುವವು.

ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅರೂದರು ಇರಾಣ, ಇರಾಕ, ಇಜಿಪ್ತ ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡರು. ಅರೂದರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೃತ್ತಿಯವರು. ಮುಸಲ್ಮಾನ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯತೆಯು ಅನಶ್ಯವೆಂದು ಅವರು ಮನಗಂಡಿದ್ದರು ಜಾತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವದರಿಂದ ಹಿತವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ 'ಅಲ್ ಹಿಲಾಲ' ಎಂಬ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನವಮಸ್ವಂತರವನ್ನು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದರು. ಅವರ ಭಾಷೆ ಸರಳ ಸುಂದರವಾಗಿರುವದು. ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಮ ಐಕ್ಯವು ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅವರು ಒಕ್ಕಟ್ಟಾದರೆ ತಮಗೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಲು ಆಸ್ಪದ ಸಿಗಲಾರದೆಂದು ಬಗೆದು ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಮರಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಸುತ್ತಿದ್ದರು 'ಅಲ್ ಹಿಲಾಲ' ವು ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ೧೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಮುಚ್ಚಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು ಅರೂದರು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಳುಗಳ ಸಭೆಯು ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಕೂಡಿತು. ಈ ಸಭೆಗೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ, ಲಾಲಾ ಲಜಪತರಾಯ, ಹಕೀಮ ಅಜಮಲಖಾನ, ಮತ್ತು ಅಬುಲ್ ಕಲಮ ಅರೂದ ಇವರು ಬಂದಿದ್ದರು ಅರೂದರು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಸಹಕಾರವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ದುಡಿದರು.

೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜರ ಬಹಿಷ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ವಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅರೂದರಿಗೆ ೧ ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತು ೧೯೪೦ ರಲ್ಲಿ ರಾಮಘರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದವರು ಸತತವಾಗಿ ೫ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದರು ದಾರ್ಮಿಕ ಕೊಲೆಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿರುವರು. ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕೊಲೆ, ಸುಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಸಹಿಸಲಾರರು. ಇವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ನಿಸ್ಸೀಮ ಸೇವಕರು.

ಮೌಲಾನಾ ಅಝಾದರು ಹಿಂದೆ ಸ್ತಾನದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿರು ವರು. ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು.

ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯಿಡು

ಸರೋಜಿನಿ ದೇವಿಯವರು ಭಾರತದ ಕೋಗಿಲೆ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿ ದ್ದರು. ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಸರೋಜಿನ ದೇವಿಯವರೇ ಮೊದಲನೇ ಗವ್ವರ್ನ ರರು. ಅವರಷ್ಟು ಲೋಕಪ್ರಿಯರಾದ ಮಹಿಳೆಯರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಕವಿತೆ ಬರೆಯುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ವೇಳೆಯನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅವರು ಇಷ್ಟೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಬಹುದಿತ್ತೇನೋ ! ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮರ ಕಡೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರು ಮಹಾತ್ಮರು ಅನ್ನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೂಡಿದಾಗ ಈ ಕವಿಯತ್ರಿಯು ಅವರ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಹಾತ್ಮರ ತೀರ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಅವರ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು.

ಸರೋಜಿನಿಯವರ ತಂದೆಯವರು ನೈಜಾಮ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರು ೧೮೭೯ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದದಲ್ಲಿ ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಜನ್ಮಿಸಿದರು ೧೨ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಾಸಾದರು. ೧೮೯೫ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ೧೮೯೮ರ ವರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ವರೊಬ್ಬರನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರು. ಇದು ೧೮೯೮ರಲ್ಲಿಯ ಘಟನೆ ! ಜನರ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಹೆದರಲಿಲ್ಲ.

ಸರೋಜಿನಿಯವರು ೧೧ ವರ್ಷದವರಿರುವಾಗಲೇ 'ಲೇಡಿ ಆಫ್ ದಿ ಲೇಕ್' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯನ್ನೂ ೨೦೦೦ ಸಾಲುಗಳ ನಾಟಕವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಇವರ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿರುವವು. ೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಭಾಷ

ಣಕ್ಕೆ ಮುಗ್ಧರಾಗದ ಭಾರತೀಯರೇ ಇಲ್ಲ. ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಬಳಿಕ ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಂತದ ಗವರ್ನರರಾಗಿದ್ದರು.

ಗವರ್ನರರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಹೃದಯಕ್ರಿಯೆ ನಿಂತು ೧೯೪೯ನೇ ಇಸ್ವಿಯ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳ ೨ನೇತಾರೀಖಿಗೆ ದೈವಾಧೀನರಾದರು. ದೇಶದ ಸೇನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮರಣ !

ಸುಭಾಸಚಂದ್ರ ಬೋಸ

ಔರಂಗಜೇಬನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿಡಿಸಿದನು. ರಾಜಕಾರಣ ದುರಂದರನಾದ ಶಿವಾಜಿಯು ಔರಂಗಜೇಬನ ಕಾವಲುಗಾರರಿಗೆ ಮಂಕುಬೂದಿ ಹಚ್ಚಿ ಆಗ್ರಾ ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೋದನು ಔರಂಗಜೇಬನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಶಿವಾಜಿಯು ಅವನ ಕೈವಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸಂಗತಿಯೊಂದು ಬ್ರಿಟಿಶರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಸುಭಾಸರು ೧೯೬೦ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಸುಭಾಸರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಮಾಯವಾದರು. ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರವು ಸುಭಾಸರನ್ನು ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿತು. ಕುಟಿಲ ಕಾರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಿತು. ಆದರೆ ಸುಭಾಸರು ಏಳುಗಾಣಿಸ್ತಾನದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಿದರು! ಜರ್ಮನಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು ! ಬ್ರಹ್ಮದೇಶವು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಎಲ್ಲ ರಣಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು ! ಸುಭಾಸರು ಬ್ರಹ್ಮದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿಂದೀಯರನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮುದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಣಿಮಾಡಿದರು. ಸುಭಾಸರು ಸೇನಾಪತಿಗಳಾದರು. ಸುಭಾಸರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರುವವರು ಜೀವವಿರುವ ವರೆಗೆ ಹೋರಾಡುವದಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ರಕ್ತದಿಂದ ಸಹಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಹಿಂದ.ಸ್ತಾನದ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸೈನಿಕರು ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಶ

ನೌಕರಿಗೆ ಶರಣು ಹೊಡೆದು ಸುಭಾಸರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಸುಭಾಸರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಜರ್ಮನಿ, ಜಪಾನಗಳ ಮನ್ನಣೆಪಡೆದರು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗುವದಕ್ಕೆಂತ ಮೊದಲೇ ಅವರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ಸರಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ! ಹೆಂಗಸರೂ ಸುಭಾಸರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದರು !! ಸುಭಾಸರ ದೇಶಪ್ರೇಮವು ಅನುಪಮವಾದುದು. ಅವರು ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವದಾಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಮದ್ದು ಗುಂಡುಗಳ ಸಹಾಯವು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸೈನ್ಯದ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು, ೧೯೪೫ ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ವಿಜಯಿಗಳಾದರು ಸುಭಾಸರು ವಿಮಾನದಿಂದ ಜಪಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿಮಾನಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿ ಮರಣಹೊಂದಿದರೆಂದು ಜಪಾನ ರೇಡಿಯೋ ಸಾರಿತು.

ಸುಭಾಸರು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುವಾಗಲೇ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರೌಢಸರ ಓದಿದ್ದರು ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದರು. ಸುಭಾಸರಿಗೆ ಇದು ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ ಸುಭಾಸರು ಹುಡುಗರನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ಸಂಘ ಹೂಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಸುಭಾಸರಿಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅಶುಶೋಷ ಮುಕರ್ಜಿಯವರ ನೆರವಿನಿಂದ ತಿರುಗಿ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಬಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಿ ಆರ್. ಎಸ್. ಸಿ. ಎಸ್. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಿ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದರು.

ಸುಭಾಸರು ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೇವಾದಲದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರಿದರು

೧೯೨೨ ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ನದಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾಪೂರ ಬಂದಿತು. ಸುಭಾಸರು ಪೀಡಿತರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿದರು. ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇವರ ಸೇವೆಯು ಜನಜನಿತವಾಗಿತ್ತು. 'ಫಾರವರ್ಡ್' ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಕೂಡ ಮತಬೇಧವಾಗಲು 'ಫಾರವರ್ಡ್ ಬ್ಲಾಕ್' ಎಂಬ ಹೊಸ ಪಕ್ಷವನ್ನು ತೆರೆದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ತರುಣರೆಲ್ಲರೂ ಸುಭಾಸರ ಬೆಂಬಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಸುಭಾಷರು ೧೯೩೮ - ೧೯೩೯ ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ

ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಧ್ವಾಂಸರು. ಅವರು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಗವ್ವ ನರ್ವರಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಇಲ್ಲವೆ ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ದೇಶಸೇವೆಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ತೊರೆದು ಬಡತನದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು

ರಾಜೇಂದ್ರರು ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಕತ್ತಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೇ ನಂಬರು ಪಡೆದರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲನೇ ನಂಬರು ಪಡೆದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇಶ ಬಿಹಾರ ಬಂಗಾಲಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವಿತ್ತು. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದರು ವಕೀಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸಾಗಿ ಕಲಕತ್ತೆಯ ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಹಬ್ಬಿತು ಇವರ ಕೃತುಂಬ ಹಣ ಬರಹತ್ತಿತು ೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಕೀಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ದೇಶಸೇವೆಗೆ ಆಣೆಯಾದರು.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಚಂಪಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೂಡಿದಾಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಬಾಬುಗಳು ನೆರವಾಗಿ ನಿಂತರು.

ರಾಜೇಂದ್ರ ಬಾಬುಗಳು ದೀನ ದುಃಖಿತರ ಸೇವೆಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧರು. ೧೯೩೪ ರಲ್ಲಿ ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂಪವಾಯಿತು. ರಾಜೇಂದ್ರ ಬಾಬುಗಳು ದೇಹದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಡವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರು. ಬಡವನಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಂತದ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡಿ ೨೯ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದರು.

ರಾಜೇಂದ್ರ ಬಾಬುಗಳಿಗೆ ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಳಿಗಳಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದೆ ವೇದವಾಕ್ಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮನ್ನಣೆಯಿರುವದು.

೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೂ ಸುಭಾಸರಿಗೂ ಬಡಿದಾಟವಾದಾದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನೇರಿ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡಿದರು.

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ರಾಜೇಂದ್ರಬಾಬುಗಳು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾದವರು. ಮರೆ ಮೋಸಗಳನ್ನು ಅವರು ಅರಿಯರು. ಅದಕ್ಕೇ ಅವರು ಅಜಾತ ಶತ್ರು ಪಕ್ಷಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರದ ಆಶೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಶಾಂತವೀತಿಯಿಂದ ಎದುರಾಳಿಗಳು ನುಡಿದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳುವದು ಕಡಿಮೆ ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಸರ್ ಸಿ ವಿ. ರಾಮನ್

ರಾಮನ್ನರ ಹೆಸರು ಜಗತ್ತಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಪ್ರಕಾಶ ಕಿರಣಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಶೋಧಕ್ಕೆ “ರಾಮನ್ ಚಮತ್ಕಾರ” ಎನ್ನುವರು. ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಾದ ಅನೇಕ ಶೋಧಗಳನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿರುವರು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಡಾಕ್ಟರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಅವರ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಶೀತಹವೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವದೆಂದು ಅವರು ಪರದೇಶದ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಮನ್‌ರಿಗೆ ನೋಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನವು ದೊರೆಯಿತು.

ರಾಮನ್‌ರು ೧೨ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು. ಇವರ ತಂದೆಯವರು ತ್ರಿಚಿನಾಪಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಿತ ಮತ್ತು ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದರು. ೧೯೦೬ ರಲ್ಲಿ ಎಂ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ೧೨ ವರ್ಷದವರಿರುವಾಗಲೇ ಮೊದಲನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾದರು. ೧೯೧೭ರಿಂದ ೧೯೩೩ನೇ ಇಸವಿಯ ವರೆಗೆ ಕಲಕತ್ತಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದು

ಮಹಾತ್ಮರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ದಿವಾಕರರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು, ೧೯೩೨ ನೇ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಇಂಗು ಹಚ್ಚಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಮರೆಯಲಿದ್ದವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಧೀನರಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಕಟಣೆ ಹೊರಡಿಸಿದರು. ದಿವಾಕರರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಸರಕಾರದ ಆಧೀನರಾದಾಗ ಅದು ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿತು. ಯರವಡಾ ಸೆರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ "ವಚನಶಾಸ್ತ್ರ ರಹಸ್ಯ" ಎಂಬ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದರು. 'ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಚರಿತಾಮೃತ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು ಗೀತೆಯ ಗುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. 'ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ' ಎಂಬುದು ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವಾಕರರ ಜೀವನ ಚಿತ್ರ 'ಸೆರೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು. 'ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ' ಎಂಬದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ವಿವರಣೆ ಇದೆ.

ದಿವಾಕರರು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಮತ್ತೆ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿರುವರು.

ಡಾ. ಹರ್ಡೀಕರ

ಡಾ. ಹರ್ಡೀಕರರು ಭಾರತದ ಸೇನಾನಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿರುವರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸೇವಾದಲದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮಬೆಳೆಯಬೇಕು, ತರುಣರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗಗಳು ನೆಲೆಯೂರಬೇಕೆಂದು ಸೇವಾದಲವನ್ನು ತೆಗೆದರು. ಇಂದು ಸೇವಾದಲದ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು ಭರತಖಂಡದ ತುಂಬ ಇರುವರು. ಡಾ. ಹರ್ಡೀಕರರು ಎಂದೂ ಅಧಿಕಾರ ಲಾಲಸೆ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ ಪಕ್ಷಪಂಗಡಗಳ ರಾಜಕಾರಣವು ಅವರಿಗೆ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದೊಂದೇ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವದು. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ

ಅವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವರು. ದೇಶಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಮದಿವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೆ ವೇಳೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ ! ಅವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಸೈನಿಕರು. ಅವರು ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಲೆ ಕಲಿತರು. ಲಾಲಾ ಲಜಪತರಾಯರ ಸಹವಾಸವು ಇವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿತು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಡಾ. ಹರ್ದೀಕರರು ದೇಶಸೇವೆಗೆ ಆಣೆಯಾದರು. ಲಾಲಾ ಲಜಪತರಾಯರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ದೇಶದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವರು. ಇವರ ಜೀವನವು ಸಾಹಸಮಯ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವದು. ವಿಶ್ರಾಂತಿಯೆಂಬದನ್ನು ಇವರು ಅರಿಯರು.

ಕೆ. ಎಮ್ ಮುನ್ಶಿ

ಭಾರತೀಯ ರಾಜಕೀಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ಶಿಯವರ ಹೆಸರು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾದುದು. ಮುನ್ಶಿಯವರು ರಾಜಕೀಯ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಶಿಕ್ಷಣ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗುಜರಾಥದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಏಳಿಗೆ ಮುನ್ಶಿಯವರೇ ಕಾರಣರು. ಅವರು ಸಹಾಯ ಮಾಡದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಲಹೆ ಕೇಳದ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಭಾರತೀಯ ಘಟನಾ ಸಮಿತಿಯ ಸಭಾಸದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಬ್ಬರಾಗಿರುವರು.

ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೂ ಹೈದರಾಬಾದಕ್ಕೂ ತಂಟೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದಾಗ ಮುನ್ಶಿಯವರು ಹೈದರಾಬಾದದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹೈದರಾಬಾದದಲ್ಲ ಹಿಂದೀ ಸೈನ್ಯವು ಕಾಲಿಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಅವರ ಮಿತ್ರರು ಯಾವದೊಂದು ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬಿನ್ನ ವಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮುನ್ಶಿಯವರೂ ಹೈದರಾಬಾದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲದೆ ಗಂಡಾಂತರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲೆಯೇ ನಿಂತರು.

ಗುಜರಾಥೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ಸಿಯವರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮಾದರಿಯ ಗದ್ಯವನ್ನು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದರು. ಅವರ ಗದ್ಯವು ಗುಜರಾಥಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗುಜರಾಥಿ ಭಾಷೆ ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುವರು. ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಾ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದು ಗುಜರಾಥೀ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮುನ್ಸಿಯವರು ಬರೆಯದ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ರಾಜಕಾರಣವಂತೂ ಅವರ ವಿಷಯವೇ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನ ಬುದ್ಧಿಯ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿರುವವು.

ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಅವರಷ್ಟು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಾಯಿದೆ ಪಂಡಿತರು ಎಷ್ಟು ಜನ ದೊರೆಯುವರು? ಮುಂಬಯಿ ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಎದುರುವಾದಿಸುವ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿ ನಡಿಸುವಾಗ ರೊಕ್ಕದ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮುನ್ಸಿಯವರು ೭೫ ಗಳಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ವೇಳೆಯನ್ನು ಕಳೆಯದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ವೇಳೆಯನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟರು. ಗುಜರಾಥದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಮುನ್ಸಿಯವರಿಗೆ ಮಣಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮುನ್ಸಿಯವರು ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ಬಡೋಚದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿದರು. ಬಿ. ಎ., ಮತ್ತು ಎಲೆಲ್. ಬಿ ಡಿಗ್ರಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮುಂಬಯಿ ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇವರು ಆಪೂರ್ವ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಯಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಭಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ವಕೀಲಿ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಬೇಗನೆ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾದರು.

೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ 'ಯಂಗ ಇಂಡಿಯಾ' ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬರೆಹಗಳು ಸರಳವಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಬೇಗನೆ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾದವು.

೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ ಇವರು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತದ 'ಹೋಮರೂಲಲೀಗ'ದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಸಂಘಟನಾ ಚಾತುರ್ಯವು ಅಗಲೇ ಕಂಡು ಬಂದಿತು.

೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಿನೇಟಿಗೆ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಬಂದರು. ಗುಜರಾಥೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನದ ಮಾನವೂ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆತಿತ್ತು.

ಬಡೋದಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಅಮೋಘವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಟಗಳಿಗೂ ಮಹತ್ವ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

೧೯೩೦ರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ೬ ತಿಂಗಳ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮನ್ನಣೆ ಇರುವದು.

೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಗೆ ಆರಿಸಿಬಂದರು. ಮೊದಲನೇ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ೨ ಚಿವರಾಗಿದ್ದರು.

ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಎಜೆಂಟೆ ಜನರಲ್‌ರಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮರೆಯುವದೆಂತು ?

ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಕಮಲಾದೇವಿಯವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದಲೂ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಬೇಗನೆ ಸಭಿಕರನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಇವರ ವಾಗ್ಮತ್ವಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗದವರಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜವಾದೀ ಪಕ್ಷದ ಮುಖಂಡರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿರುವರು. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದರೆ ತೀರದು, ನಮಗೆ ಜನತಾರಾಜ್ಯ ರೈತ ಕೂಲಿಕಾರ

ವಾಗ ಅಟದಲ್ಲಿ ವೇಳೆ ಕಳೆಯದೆ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಪರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನ ಗಳಿಗೆ ಅವರ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು. ೧೯೩೩ರಿಂದ ಹಿಂದಿರ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುವರು. ರಾಮನೂರು ಇನ್ನೂ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವರು.

ಪಂಡಿತ ಜನಾಹರಲಾಲ ನೆಹರು

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನೆಹರುರವರನ್ನು ಲೋಕಪ್ರಿಯರಾದವರು ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನೆಹರು ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಜನರು ತಮ್ಮ ಬದಿದಾಟಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಕ್ಕಟ್ಟು ಆಗುವರು. ಅವರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವರೋ ಅಲ್ಲಿ ಜನರು ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆಯಾಗಿ ನೆರೆಯುವರು. ಪಂಡಿತ ನೆಹರುಗಳು ಭಾರತದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅವರಿಂದ ಭಾರತವು ಭರದಿಂದ ಮುಂದವರಿಯುತ್ತಿರುವದು. ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರವು ಓದಲ್ಪಡುವದು. ಯುರೋಪದ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರವು ಭಾಷಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು

ನೆಹರುರವರ ಜೀವನವು ಸಾಹಸಮಯ ವೃತ್ತಾಂತಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವದು. ಅವರ ತಂದೆಯವರಾದ ಮೋತಿಲಾಲ ನೆಹರುಗಳು ಅಲಹಾಬಾದ ಹಾಯಕೋರ್ಟಿನ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಲ್ಪಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಎೂರಿತ್ತು. ಅವರು ವಕೀಲಿ ಮಾಡಲು ಎದ್ದರೆ ಸಿಂಹವು ಗರ್ಜಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹುಚ್ಚು ಬಹಳ. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಆಂಗ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕ ವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನೆಹರುರವರಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯಿತು.

೧೯೦೫ರಲ್ಲಿ ನೆಹರುರವರು ಹೈರೋ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಿ ಕೆಂಬ್ರಿಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ವನ್ನು ಸೇರಿ ೧೯೧೦ರಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎ. ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರರಾದರು. ಆದರೆ ನೆಹರುರವರು ವಕೀಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ೧೯೧೪ರಲ್ಲಿ ಅಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಡ ಹಿಂದೀಯರ ನೆರವಿಗಾಗಿ ೫೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

೧೯೨೭ರಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿರೋಧಿ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರುಸೆಲ್ಸ್‌ಗೆ ಹೋದರು. ಐವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಲ್ಲಿ ಇವರೊಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದವರಲ್ಲಿ ಐನಸ್ತೈನ, ರೊಮಾರೊಲಾ ಮುಂತಾದ ಜಗಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹನೀಯರಿದ್ದರು. ನೆಹರುರವರು ಯಾವದೇ ತರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದವನ್ನು ಸಹಿಸುವವರಲ್ಲ. ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಡಚ್ಚರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲು ಸಭೆ ಕರೆದಿದ್ದರು. ಎಶಿಯದಲ್ಲಿ ಯಾವದೇ ರೀತಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದವನ್ನು ಸಹಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

೧೯೨೭ರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಧ್ಯೇಯವೆಂದು ಸಾರಿದರು ನೆಹರುಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಮೊದಲನೇ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿರುವರು.

೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸಾಯಮನ್ ಕಮೀಷನ್ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು. ಲಾಠಿಯ ಎಟೆನ ರುಚಿ ನೋಡಿದರು ! ಜೈಲುವಾಸವಂತೂ ನೆಹರುರವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ನೆಹರುರವರು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಬಲ್ಲರು. ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಧೋರಣವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು. ಪರಕೀಯರಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಇವರಿಂದದೂರಾದವು.

ದೃಢನಿಶ್ಚಯವು ಅವರ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವದು. ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ಕಾಶ್ಮೀರ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಅವರಿಗೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಹಾಕಿತು.

‘ ನಾನು ಶ್ರೀನಗರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಯೇ ತೀರುವೆನು ’ ಎಂದರು. ಸಂಸ್ಥಾನೀ ಸೈನಿಕರು ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಿದರೂ ಕೇಳದೆ ನೆಹರುಗಳು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದರು. ಯಾವ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಅವರು ಹೆದರುವವರಲ್ಲ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದೆ ಇಡುವದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಾಶ್ಮೀರ ಸರ್ಕಾರವು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಿತು. ಆದರೆ ನೆಹರುರವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ತಡೆ ಹಾಕುವವರಾರು? ಕಾಶ್ಮೀರಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದರು. ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಪಾಕಿಸ್ತಾನಿಗಳು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿಬಂದರು ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಗಂಡಾಂತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪಾಪ್ತವಾಯಿತು. ನೆಹರುಗಳು ಕಾಶ್ಮೀರವನ್ನು ಉಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದೀ ಸೈನ್ಯ ಕಳಿಸಿದರು. ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯು ಎಲ್ಲಿ ನಡೆದರೂ ಅವರು ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರರು.

ನೇತಾಜಿ ಸುಭಾಷ ಸೈನಿಕರ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದಾಗ ವಕೀಲಿ ಡ್ರೆಸ್ಸನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋದರು ! ಸುಭಾಷ ಸೈನಿಕರು ನಿರಪರಾಧಿಗಳೆಂದು ಸಾರಿದರು.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ನೆಹರುರವರೇ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದು ಸಾರಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೆ ಮುನ್ನಡೆಯಲು ಅವರು ಪಣ ತೊಟ್ಟಿರುವರು. ಬ್ರಿಟನ್ನದ ಕೂಡ ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಇರುವದಾಗಿ ಅವರು ಸಾರಿರುವರು. ಅವರು ಕುನಸಿಟ್ಟು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟವರು ನೆಹರುಗಳೇ. ಅವರು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಕಾರಣದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವದರಿಂದ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳ ಕಡೆಗೂ ನೋಡಬಲ್ಲರು.

ಎರಡನೆ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ಮುಗಿದರೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಲೊಲ್ಲವು. ರಶಿಯವು ಒಂದು ಕಡೆ ಅಮೇರಿಕೆಯು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಾಗಿರುವವು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಾಗಿರುವವು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ಯಾವದೇ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ಸೇರದೆ ಜಗತ್ತಿನ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುವದೆಂದು ನೆಹರುಗಳು ಸಾರಿರುವರು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ

ಸ್ಥಾಪಿಸುವದೇ ಅವರ ಗುರಿಯಾಗಿರುವದು. ದೀನ ದಲಿತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವೆವೆಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳಿರುವರು.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಮುಖಂಡರೆಲ್ಲರೂ ನೆಹರೂರವರ ಕಡೆಗೆ ಆಶಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು. ಅವರ ಮುಖಂಡತ್ವದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡವು ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪಂಡಿತ

ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯು ಸರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಯಭಾರಿಯಾದದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲನೆ ಸಲ. ಈ ಮಾನವು ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ದೊರೆತಿರುವದು ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪಂಡಿತರು ರಶಿಯದಲ್ಲಿ ರಾಯಭಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಈಗ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಯಭಾರಿಗಳಾಗಿ ನಿಯೋಜಿತರಾಗಿರುವರು. ಸಂಯುಕ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವಾಣಿಯಿಂದ ಖಂಡಿಸಿದರು. ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕೆಯ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅಮೇರಿಕನ್ನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು.

ರಂಗನಾಥ ದಿನಾಕರ

ದಿನಾಕರರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳು. ಇವರು ಸಾಹಿತಿಗಳೂ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರೂ, ಗಾಂಧೀ ಭಕ್ತರೂ, ದೇಶ ಭಕ್ತರೂ, ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿರುವರು. ರಾಜಾರಾಮ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ 'ಕರ್ಮವೀರ' ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಈ ಹೊತ್ತು 'ಕರ್ಮವೀರ'ವು ಅತ್ಯಂತ ಲೋಕಪ್ರಿಯ ವಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವದು.

ರಾಜ್ಯ ಬೇಕು ಎಂದು ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ವಾದವು ಹೆಚ್ಚು ಬೇಕೆಂದು ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮತೆ, ವಿಶ್ವಬಂಧುತ್ವಗಳೇ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷದ ಗುರಿಯಾಗಿವೆ

ಕಮಲಾದೇವಿಯವರು ೧೯೦೪ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಬಹಳ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವರು. ಇವರ ತಾಯಿಯವರು ಇವರಿಗೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯಾಗದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದರು

ಮಂಗಳೂರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಲಂಡನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ 'ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರ'ವನ್ನು ಓದಿದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವದು ಪಾಪವೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವದು ಮಹಾ ಅಪರಾಧವಾಗಿತ್ತು. ಕಮಲಾದೇವಿಯವರು ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲರುವಾಗ ಇತಿಹಾಸ, ರಾಜಕಾರಣ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದರು. ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿ ಉತ್ತಮ ನಟಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾದರು. ಇವರು 'ವಸಂತಸೇನಾ' ದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾತ್ರವು ಜನರ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಯಿತು.

ಕಮಲಾದೇವಿಯವರ ಮೇಲೆ ಮಾರ್ಕ್ಸನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಣಾಮವು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಸಮತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿರುವವು. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪುರುಷರಷ್ಟೇ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳು ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಇವರು ಹೆಣಗಾಡಿದರು.

ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿದರು.

೧೯೩೨ ಹಾಗೂ ೧೯೩೩ ರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರಿದರು.

ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ. ರಾಜಕಾರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಂದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕೀರ್ತಿಯು ಉಳಿದ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬುವಂತಾಗಿದೆ.

ವಿಠಲಭಾಯಿ ಪಟೇಲ

ವಿಠಲಭಾಯಿ ಪಟೇಲರು ಹೆಸರಾದ ವಾಗ್ಮಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಮೂಗು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಇವರನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಭಾಷಣಕಾರರು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಭಾಷಣವು ತರ್ಕಬದ್ಧವೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವರ ಭಾಷಣಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಿತ್ತು.

ವಿಠಲಭಾಯಿ ಪಟೇಲರು ೧೮೭೧ ರಲ್ಲಿ ಕೈರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಕರ್ನಾಡ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಇವರ ಶಿಕ್ಷಣವೆಲ್ಲವೂ ಕರ್ನಾಡ ಮತ್ತು ನಡಿಯಾದದಲ್ಲಿ ಆಯಿತು. ೧೯೦೪ ರಲ್ಲಿ ಇವರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ತೆರಳಿದರು.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸತೊಡಗಿದರು, ೧೯೨೨ ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ನಗರ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಬಂದರು. ನಗರ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನರಿಮನ್ ಪುರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬಹಳ ಜನರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂಬಯಿ ನಗರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದರ ನಾಯಕರಾದರು. ನಗರ ಸಭೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಖಾದಿಯನ್ನು ಧರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಗವರ್ನರ ಜನರಲ್ಲಿಗೆ ಮಾನಸತ್ರ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು !

ಪಟೇಲರು ಮುಂಬಯಿ ನಗರ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ನಗರ ಸಭೆಯವರು ಲಾರ್ಡ್ ರೀಡಿಂಗರಿಗೆ ಮಾನಸತ್ರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತು

ಮಾಡಿದರು ಆದರೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪಟೇಲರು ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ನಗರ ಸಭೆಯು ಪಾಸು ಮಾಡಿದ ಗೊತ್ತುವಳಿಯ ನಿಷೇಧಾರ್ಥವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ತಿರುಗಿ ಇವರೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಬಾರ್ಡೋಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೧೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಮ್ಮ ವಕೀಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಶಾಸನ ಸಭೆಯನ್ನು ಸೇರಿದರು ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರ ಪಕ್ಷ ಓಡಿದು ಬಡಿದುಡಿದರು. ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ವಿನಾಹಗಳು ಮುನ್ನಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಒಂದು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ತರುವವರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸದಸ್ಯರ ವಿರೋಧದಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಪಟೇಲರು ಟಿಳಕ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷವು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದಾಗ ಆದರ ಸೂತ್ರಧಾರರಲ್ಲಿ ಇವರೊಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು ಇವರ ಸಿಂಹನಾದವು ಜನರನ್ನು ಒಡೆದೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

೧೯೨೫ ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಸಾರೆ ಪಟೇಲರು ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು ನಾಯಡುರವರ ಸೀರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಗೌನ ಮತ್ತು ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪಟೇಲರು ಪರದೇಶೀ ನೂಲಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಗೌನನ್ನೂ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನೂ ಧರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

೧೯೩೭ ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಕಮಿಟಿಯು ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿತ್ತು. ಸರಕಾರದವರು ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇರಿ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಕಮಿಟಿಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರು. ಆದರಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರೂ ಸೇರಿರುತ್ತೇ ಸೇರಿದರು. ಅವರಿಗೆ ೬ ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತು ಆದರೆ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕೆಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಸರಕಾರವು ಅವರ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಅವರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ಪಟೇಲರು ತಮ್ಮ ದೇಹ

ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಾ ಕೈ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಿದರು. ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಾ ಪಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಇದ್ದು ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಮಹಾತ್ಮರೊಂದಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಸರಕಾರವು ಸಂಗ್ರಹವಾಚ್ಛೆ ಹೊರಡಿಸಿ ಇವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿತು ಸರಕಾರವು ಇವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಲೇ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು.

ವಿರ್ಮಲಭಾಯಿ ಪಟೇಲರು ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ೬ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ೪೫ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನಿತ್ತರು. ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಿಗಾಗಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ನ್ಯಾಯಾರ್ಥ, ಬೋಸ್ಟನ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಯರರು ಪಟೇಲರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಅಮೇರಿಕನ್ನರು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಆಯರ್ಲ್ಯೆಂಡ್‌ಕ್ಕೆ ಭೆಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ಡಿಪ್ಪಿಲೆರಾರ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಆಯರ್ಲ್ಯೆಂಡ್ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆದ ತಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರು ಮಧ್ಯಸ್ಥರಾಗಬೇಕೆಂದು ಡಿಪ್ಪಿಲೆರಾರು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪಟೇಲರ ಅರೋಗ್ಯವು ಕೆಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಅವರು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಾ ಕೈ ತೆರಳಿದರು.

ವಿರ್ಮಲಭಾಯಿ ಪಟೇಲರು ಜಿನಿವ್ವಾದ ಹತ್ತಿರವು ದವಾಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಪಟೇಲರು ತೀರಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಕೆಳಗಿನ ಸಂದೇಶ ಕೊಟ್ಟರು.

‘ನನ್ನ ದೇಶಬಾಂಧವರಿಗೂ, ನನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ನಾನು ಶುಭಾಶಯಗಳನ್ನು ಕೋರುವೆನು. ನಾನು ಮರಣಹೊಂದುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.’

ಪಟೇಲರ ಕಠೀಬರವನ್ನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ತರಲಾಯಿತು. ರುದ್ರಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಸರೋಜಿನಿಯವರು ‘ಪಟೇಲರು ಮೃತರಾದರು. ಆದರೆ ಅವರೇ ಆತ್ಮವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿರುವದು’ ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಟ ಕೇಳಕರ

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಟ ಪದವಿ ದೊರೆಯುವದು ದುರ್ಲಭ. ಕತೆ ಗಾರರಾಗಿದ್ದವರು ನಾಟಕಕಾರರೂ, ವಿಮರ್ಶಕರೂ, ಕವಿಗಳೂ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೂ ಆಗಿರುವದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಒಂದು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಹಿಡಿಯುವದು. ಕೇಳಕರರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಾವ ರಂಗವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವರು. ವಿಮರ್ಶೆ, ಚರಿತ್ರೆ, ಇತಿಹಾಸ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ, ರಾಜಕೀಯ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಟ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇರುವದಾದರೆ ಅದು ಇವರಿಗೊಬ್ಬರಿಗೇ ಇದೆ. ಕೇಳಕರರ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ೧೨ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗವು ೧೦೦೦ ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಇರುವದು. ಇದರ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಅವರು ಎಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವದು. ಅವರ ಪ್ರತಿಭಾ ಶಕ್ತಿಯು ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು.

ಕೇಳಕರರು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲ. ಬಂಗಾಲಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಸಂಸ್ಕೃತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪರಿಶ್ರಮವಿತ್ತು. 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿನೋದ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ 'ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯ ವಿನೋದ' ಎಂಬ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಓದಿದರೆ ಅವರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಭ್ಯಾಸವು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಕಂಡು ಬರುವದು.

ಕೇಳಕರರು ೧೮೬೨ರಲ್ಲಿ ಮಿರಜದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಮತ್ತು ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದರು. ೧೮೯೪ರಲ್ಲಿ ಎಲೆಲ್. ಬಿ. ಡಿಗ್ರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಕೇಳಕರರು ವಕೀಲರೂ

ದರೂ ಇವರ ಅಭಿರಚಿಯು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಇವರ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು.

ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯಜೀವನವು ಇವರು ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಯಾದಾಗಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇವರ ಬರೆಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಿಕವಾದುದು ದೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಭಾಷೆಯು ಸರಳವಾದದ್ದೂ ಸುಂದರವಾದದ್ದೂ. ಟೀಕರಿಗೆ ಕೇಳಕರರ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿಯು ಬೇಗನೆ ಕಂಡುಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬರೆಯಲು ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟಿರು. ಟೀಕರು ಲಾ ಕ್ಲಾಸು ನಡಿ ಸುವಾಗ ಕೇಳಕರರ ಸಹಾಯ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಟೀಕರು ೧೮೯೭ರಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಕೇಳಕರರು ಟೀಕರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಮರಾಠಾ ಮತ್ತು ಕೇಸರಿ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರಾದರು. ೧೮೯೮ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ಅಯ್ಯರರು ತಮ್ಮ ಭಾವಣದಲ್ಲಿ ಕೇಳಕರರ ಪ್ರತಿಭಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿರುವರು.

ಲೋಕಮಾನ್ಯರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಕೇಳಕರರು ಮರಾಠಾ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾದರು. ಲೋಕಮಾನ್ಯರು ಮತ್ತೆ ಸಿರಿಮನೆ ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ ಕೇಳಕರರು ಪುನಃ ಕೇಸರಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಾ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕ ರಾಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಕೇಳಕರರು ೨೫೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಲು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಆದರೆ ಕೇಳಕರರು ಕವಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಲಿಲ್ಲ.

೧೯೧೭ರಲ್ಲಿ ಕೇಳಕರರು 'ಟೀಕ ಹೋಮ ರೂಲ ಲೀಗ'ದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೆಹರು ಮತ್ತು ದಾಸರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಇವರು 'ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸ್ವರಾಜ್ಯಪಕ್ಷ'ದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು.

ಕೇಳಿಕೆಗಳು ಅನೇಕ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ತರುಣರನ್ನು ಹೊರಿದುಂಬಿಸಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟಿರು. ಹಲವಾರು ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ತರುಣರ ಬೆನ್ನು ಬೆಪ್ಪರಿಸಿದರು. ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕಾ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ನವಮನ್ನತರವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಆ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಎದ್ದು ಕಾಣುವದು.

ತುಷಾರಕಾಂತಿ ಘೋಷ

ಭಾರತೀಯ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ “ಅಮೃತ ಬಯ್ಯಾರ” ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸ್ಥಾನವು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದು. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಲೇಖನಗಳು ತರ್ಕ ಶುದ್ಧವೂ ವಿಚಾರಪರಿಪುಷ್ಕವೂ ಆಗಿರುವವು “ಅಮೃತ ಬಯ್ಯಾರ” ಪತ್ರಿಕೆಯ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗುವದಕ್ಕೆ ತುಷಾರಕಾಂತಿಘೋಷವೇ ಕಾರಣರು.

ತುಷಾರಕಾಂತಿ ಘೋಷರು ೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತುಷಾರ ಕಾಂತಿ ಘೋಷರು ಮಂಗಳವಾಸಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎ. ಪಾಸಾಗಿ “ಅಮೃತಬಯ್ಯಾರ” ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೌಕರರಾದರು.

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಕರಡು ತಿದ್ದುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ೧೯೩೧ರಲ್ಲಿ ಉಪಸಂಪಾದಕರಾದರು. ಉಪಸಂಪಾದಕರ ಕೆಲಸವು ಕಠಿಣವಾದದ್ದು ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘೋದ್ಯೋಗವೂ, ತಾಳ್ಮೆಯೂ ಬೇಕು. ಈ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ತುಷಾರಕಾಂತಿ ಘೋಷರಲ್ಲಿದ್ದದರಿಂದ ಅವರು ಬೇಗನೆ ಪತ್ರಿಕಾ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾದರು.

ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವದು, ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವದು, ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಣವಾಗುವಂತೆ ನೋಡುವದು ಇವು ಉಪಸಂಪಾದಕರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು.

೧೯೩೭ರಲ್ಲಿ ಘೋಷರು ಉಪಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರಾದರು. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರಾದರು.

೧೯೩೫ರಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ಪತ್ರಿಕಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತುಷಾರಕಾಂತಿ ಘೋಷರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವಿಲ ಭಾರತೀಯ ಪತ್ರಿಕಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದರು. ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಲು ನಿರಾಕರಿಸಿ ತುಷಾರಕಾಂತಿ ಘೋಷರು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರಿದರು.

ಇವರ ಮುತ್ಸದ್ಧಿ ತನದಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಯು, ಹೆಚ್ಚು ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿರುವದು.

ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ

“ ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲ. ಸಾಮ್ಯವಾದದಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಧಾರ ಪುರುಷರು ”

೧೯೪೨ರಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ದೊಡ್ಡ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಿಂದ ಕಾಲ್ತೆಗೆಯಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಸರಕಾರವು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿತು. ದೇಶದ ತುಂಬ ಅಂದೋಲನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಜನರು ದಿಕ್ಕುಗಾಣದಾದರು. “ ಮಾಡಿರಿ ಇಲ್ಲವೆ ನುಡಿಯಿರಿ ” ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೇಳಿದರು. ಜಯಪ್ರಕಾಶರು ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ೧೯೪೨ನೆಯ ನವೆಂಬರ ರಾತ್ರಿ ಹಜಾರಿ ಬಾಗ ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿ ಹೋದರು. ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ೧೦೦೦ ರೂ. ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುವದಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಸಾರಿತು. ಜಯಪ್ರಕಾಶರರು ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನೇಪಾಳ ಸರಕಾರವು ಇವರನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಿತು. ಪುನಃ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸಪ್ಟಂಬರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸರಕಾರವು ಇವರನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಿತು. ದಿಲ್ಲಿಯ ಕೆಂಪು ಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಲಾಹೋರ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ

ಸರಕಾರವು ಇವರನ್ನು ಹಿಂಸೆಗೀಡು ಮಾಡಿತು. ಮಂಜು ಗಡ್ಡೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿಲು ನಿಡ್ಡೆಗೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ ತನ್ನ ರಾಕ್ಷಸೀ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಿತು. ಜಯಪ್ರಕಾಶರು ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ವೈರಿಗಳು ಸೋತಿದ್ದರು. ಕ್ರಿಶ್ಚ, ಪೆಥಿಕ್ ಲಾರೆನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ ಇವರು ಹಿಂದು ಸ್ತಾನದೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಮೊದಲು ಕ್ರಾಂತಿವೀರರಾದ ಯುವಕರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೇಳಿದರು. ಸರಕಾರವು ಜಯಪ್ರಕಾಶರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು.

ಜಯಪ್ರಕಾಶರು ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಸರಾಫ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಿತಾಬ್ದರ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ರೈತ ಸುಟ್ಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿದರು. ೧೯೨೧ರಲ್ಲಿ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಕಾಲೇಜು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂದುವರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದರು. ಸರಕಾರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಅವರ ಬಳಿ ಹಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಕೈಕೊಂಡರು. ಹಣ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಹಣ್ಣಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ದಿನಾಲು ಹತ್ತು ತಾಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕವಿನ್ಸ್ ನ್ಸಿನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡರು. ಇಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಸಾಮ್ಯವಾದದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಎಂ ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟರು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿಲ ವರ್ಷ ಇದ್ದರು. ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು.

೧೯೩೧ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕೆಯಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇವರು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿ ಹೂಡಿದ್ದರು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಜನತೆಯನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸುವದೇ ಇವರ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕರಾಚಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ತರುವಾಯ ಮತ್ತೆ ಚಳವಳಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸರಕಾರವು ಜಯಪ್ರಕಾಶರನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಿತು. ೧೯೩೩ರ

ವರೆಗೆ ಸೆರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸೆರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಮತಾವಾದಿ ಪಕ್ಷ ತೆರೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಶಾಸನ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿತು. ಜಯಪ್ರಕಾಶಕರು ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಗವ್ವನಗರನು ಪ್ರಾಂತದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಮಂತ್ರಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುವದೆಂದು ಜಯಪ್ರಕಾಶರು ತೀಳಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶರಣರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮತಾವಾದವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮತಾವಾದಿ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ರೈತ ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೆ ಇದು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವೆಂದೆನಿಸಬೇಕು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಡವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತಿರುವರು. ಶ್ರೀಮಂತರು ಐಷಾರಾಮದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಭೇದವು ಹೋಗಬೇಕು. ರೈತ ಮತ್ತು ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಆಹಾರ ದೊರೆಯುವಂತಾಗಬೇಕು ರೈತ ಕೂಲಿಕಾರರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವದೇ ಜಯಪ್ರಕಾಶರ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿರುವದು. ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದರೆ ತೀರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ನಿಜವಾಗಿ ರಾಮರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೆ ಅರ್ಥಿಕ ಸಾಮ್ಯ ವೈಷಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಡುವದೇ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಗುರಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜಯಪ್ರಕಾಶರು ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವರು.

ಮನೆಮನೆಗೆ ಅವಶ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲೇ ಬೇಕಾದ

ಚಿ. ಶ್ರೀ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಪುಸ್ತಕಗಳು.

ಚಿಕ್ಕ ಕಥೆಗಳು		ಇತರ ಪುಸ್ತಕಗಳು		
ಧ್ರುವ	೦ ೨ ೦	ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ	೦ ೩ ೦	
ಪ್ರಲ್ಹಾದ	೦ ೨ ೦	ಶ್ರೀವೆಂಕಟೇಶಸ್ತೋತ್ರ	೦ ೫ ೦	
ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷ	೦ ೨ ೬	ಪುರಂದರ ದಾಸರ		
ತನಿಮಜಾತ್ಯೆ	೦ ೨ ೦	ಪದ್ಯಗಳು	೦ ೮ ೦	
ಮೊದಲನೇ ತರಗತಿಕಥೆ	೦ ೩ ೦	ಶ್ರೀ ರಾಮರತ್ನ	೦ ೫ ೦	
ಎರಡನೇ ತರಗತಿಯ ಕಥೆ	೦ ೪ ೦	ಮನೋಭೋಧಿ		
ಮೂರನೇ ತರಗತಿಕಥೆ	೦ ೫ ೦	(ರಾಮದಾಸ ಕೃತ)	೦ ೫ ೦	
ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿಕಥೆ	೦ ೬ ೦	ಬದರೀಯಾತ್ರೆ	೦ ೮ ೦	
ಚಿತ್ತೂರ ಪದ್ಮಿನಿ	೦ ೩ ೦	ಮೂರುಬಿಡ್ಡದ ಚಿತ್ರದ		
ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ	೦ ೪ ೦	ಹೊದಿಕೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು		
ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು	೦ ೪ ೦	ಕಾರ್ತಿಕೇಯ	೦ ೬ ೦	
ಸುಭಾಸಚಂದ್ರ ಬೋಸ	೦ ೪ ೦	ಸುಕಾಶ್ವೇತೆ	೦ ೬ ೦	
ಸುಧಾಮನ ಚರಿತ್ರೆ	೦ ೪ ೦	ಶಕುಂತಲೆ	೦ ೬ ೦	
ಕುಮಾರಕಿಟ್ಟಣ್ಣ	೦ ೪ ೦	ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ	೦ ೬ ೦	
ಭಕ್ತವತಸುಖನ	೦ ೬ ೦	ಸತ್ಯವಾನ್ ಸಾವಿತ್ರಿ	೦ ೮ ೦	
ಅಕಬರ ಬೀರಬಲ್ಲರ		ಜಯಬಲಭೀಮ	೦ ೮ ೦	
ವಿನೋದ ಕಥೆ	೦ ೬ ೦	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾ		
ಭಾರತೀಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ		ಪುರುಷರು	೦ ೧೨ ೦	
ಕಥೆಗಳು	೦ ೮ ೦	ಬಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ	೦ ೮ ೦	
ಶಿವಾಜಿ ಚರಿತ್ರೆ	೦ ೫ ೦	ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ರಾಮ	೦ ೮ ೦	
ರಾಮಕೃಷ್ಣನೀತಿಯ ಕಥೆ	೦ ೬ ೦	ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ	೦ ೮ ೦	
ಶ್ರೀರಾಮ ಕಥೆ	೦ ೮ ೦			
ಇಸೋಪನೀತಿಯ				
ಕಥೆಗಳು	೦ ೧೨ ೦			

ಕೆ. ಎಸ್. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಬುಕ್‌ಡಿಸ್ಟೋ,

ಸ್ವೇಶನರೋಡ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

